



Gemeente **Zeist**

Publiekshal ▪ Het Rond 1, Zeist  
Postbus 513, 3700 AM, Zeist  
Telefoon 14 030 ▪ zeist@zeist.nl

www.zeist.nl ▪ www.twitter.com/gemeentezeist  
www.facebook.com/gemeentezeist

## Behandeling Griffie 20-12-2023/RIB24.019

Aan de gemeenteraad

<b>Datum</b>	20 december 2023	<b>Ons kenmerk</b>	277166
<b>Bijlage(n)</b>	1	<b>Uw kenmerk</b>	
<b>Onderwerp</b>	Evaluatierapportage beleidskaders gezondheid, sport en bestaanszekerheid	<b>Behandeld door</b>	M. van der Vaart
		<b>Portefeuillehouder</b>	Wethouder Welting en Hoogstraten

Geachte leden van de raad,

Graag informeren wij u over de evaluatierapportage van het beleid op het gebied van gezondheid, sport en bestaanszekerheid.

In het Uitvoeringsprogramma (UVP) van het Coalitieakkoord is opgenomen dat een drietal beleidsplannen de komende periode geactualiseerd worden, namelijk het bestaanszekerheidsbeleid, het gezondheidsbeleid en het sportbeleid. U bent hier middels een eerdere raadsinformatiebrief d.d. 29 juni 2023 over geïnformeerd (zaaknummer 224455). Ook is in die brief de samenhang tussen de verschillende beleidsterreinen toegelicht. Middels deze brief leggen we de evaluatierapportage beleidskaders gezondheid, sport en bestaanszekerheid aan u voor.

### **Evaluatierapportage**

Om te komen tot nieuwe beleidskaders is het nodig om de vorige beleidskaders te evalueren. Zo krijgen we zicht op wat we gedaan hebben, wat goed werkte en wat aandachtspunten zijn voor de komende periode. Het gaat om het gezondheidsbeleid 2017-2020, de Sport- en Bewegvisie 2015-2020 en het Bestaanszekerheidsbeleid 2017. Omdat er ook in de jaren 2021 en 2022 nog activiteiten uitgevoerd zijn passende bij het beleid, gaat de evaluatie over de periode 2015 – 2022.

Er zijn verschillende methodieken ingezet om het uitgevoerde beleid te evalueren. Zo is er een beschrijvende analyse uitgevoerd over uitgevoerde projecten en activiteiten. Daarnaast hebben we de GGD-regio Utrecht (GGDrU) opdracht gegeven om een kwantitatieve en kwalitatieve analyse uit te voeren t.a.v. het gezondheids- en bestaanszekerheidsbeleid. Een epidemioloog van de GGDrU heeft deze analyses uitgevoerd. Hiertoe zijn interviews met stakeholders uitgevoerd en is gekeken hoe het ervoor staat met betrekking tot de gezondheid en bestaanszekerheid van onze inwoners. Ook heeft de GGDrU een panelonderzoek uitgevoerd onder ruim 800 inwoners en is er een focusgroep geweest met inwoners over het leven in bestaanszekerheid. Daarnaast heeft adviesbureau K2 o.a. straatinterviews en diepte-interviews met inwoners gehouden om de verschillende inwoners perspectieven/ ervaringen van inwoners in beeld te krijgen. Voor het sportbeleid heeft een adviseur sport de evaluatie uitgevoerd. Ook hiervoor zijn interviews uitgevoerd. Daarnaast zijn voor alle drie de beleidsterreinen

bijeenkomsten georganiseerd met stakeholders, om de opgehaalde input te toetsen en ook al te komen tot uitgangspunten voor het nieuwe beleid. Met de uitgevoerde evaluatie hebben we zo ook de input opgehaald voor het nieuwe beleid en is een uitgebreid participatief proces doorlopen.

In de bijgevoegde evaluatierapportage vindt u de analyses en resultaten voor de drie beleidsterreinen. Ook vindt u in de rapportage een samenvatting, de contouren voor het nieuwe beleid en een beeldverslag van een bijeenkomst met stakeholders d.d. 13 november 2023.

### **Samenvatting rapportage**

In het zevende hoofdstuk van het evaluatierapport worden de belangrijkste bevindingen en conclusies gepresenteerd. Ook worden contouren geschetst voor het nieuwe beleid.

Het rapport belicht het huidige gezondheidsbeleid, dat gekenmerkt wordt door diverse initiatieven met een sterke nadruk op preventie en samenwerking met verschillende lokale partners. Het kwalitatief onderzoek toont sterke punten, maar benadrukt verbeteringen in het bereiken van diverse doelgroepen en samenwerking. Inwoners zijn tevreden over het aanbod, maar pleiten voor meer samenwerking tussen gezondheid, sport en bestaanszekerheid. Kwantitatief onderzoek wijst op afgenomen gezondheidsperceptie en beweeggedrag bij jongeren en volwassenen, verbetering bij senioren, en toename van alcoholgebruik onder jongeren. Het preventie- en handavingsplan alcohol behaalde niet alle doelen. Verbeteringen worden voorgesteld voor het nieuwe alcoholbeleid en samenwerking.

Het sportbeleid in Zeist richt zich op het bevorderen van sportieve activiteiten, versterken van sportverenigingen en benadrukken van de maatschappelijke rol van sport. Initiatieven omvatten sport- en beweegstimulering, vergroten van toegankelijkheid en ondersteuning van sportverenigingen. Aanbevelingen omvatten optimalisatie van de organisatie van sport, grotere betrokkenheid van sportaanbieders, meer samenwerking en actualisatie van beleid. Het herijkte Sport- en Preventieakkoord benadrukt doelstellingen zoals beweging vanaf jonge leeftijd, buurtfitness, gezonde voorzieningen en inclusief sporten. Aanbevolen wordt meer aandacht te besteden aan sport- en speelplekken, actualisatie van het tariefensysteem en meer samenwerking tussen Sportief Zeist, exploitanten en verenigingen.

Het bestaanszekerheidsbeleid in Zeist is gericht op het waarborgen van grip op het leven en het bieden van bestaanszekerheid. Uitgangspunten omvatten aandacht voor individuele situaties, een preventieve aanpak en positieve ondersteuning. Het beleid richt zich op het verminderen van armoede, verhogen van inkomens, voorkomen van schulden en verminderen van financiële stress. Maatregelen omvatten diverse regelingen voor inkomensondersteuning en samenwerking met maatschappelijke partners. Evaluatie toont tevredenheid onder inwoners, maar meer inspanning is nodig om alle doelgroepen te bereiken. Ook kan de coördinatie op de verschillende regelingen worden verbeterd. Kwantitatief onderzoek laat dalende armoedecijfers zien, maar door de energiecrisis wordt wel weer een toename verwacht. De focusgroep bestaanszekerheid benadrukt de negatieve impact van financiële problemen en pleit voor verbeteringen zoals inzet van ervaringsdeskundigen, menselijkheid en maatwerk in beleid. Conclusies wijzen op voortzetting van de integrale benadering, ondersteuning voor grip op het leven, terugdringen van stress en samenwerking. Het bestaanszekerheidsbeleid levert maatschappelijke winst op, maar is niet altijd meetbaar in cijfers.

De voorgestelde contouren voor het nieuwe beleid zijn gericht op het versterken van de algehele gezondheid en welzijn van de inwoners. De integratie van het concept van positieve gezondheid staat centraal, waarbij niet alleen wordt gekeken naar lichamelijke gezondheid, maar ook naar mentaal, sociaal en maatschappelijk welzijn. Het nieuwe beleid beoogt meer synergie en samenwerking tussen gezondheid, sport/bewegen en bestaanszekerheid.

Het panelonderzoek in Zeist, onder 800 inwoners, adviseert de gemeente om aan de volgende doelen te werken: verminderen van eenzaamheid, stoppen met roken, meer sporten, minder alcoholgebruik, een gezond gewicht behouden, en sterke mentale gezondheid. Er zijn ideeën over betere samenwerking tussen instanties, laagdrempelige buurtactiviteiten, uitbreiding van fiets- en wandelroutes en toegankelijke sportfaciliteiten. Prioriteit in het beleid zou gericht moeten zijn op het voorkomen van armoede, het vergroten van maatschappelijke participatie en aandacht voor kwetsbare doelgroepen. Om deze doelen te bereiken, wordt een participatieve

aanpak voorgesteld, waarbij de samenleving actief betrokken wordt bij de ontwikkeling en uitvoering van het beleid. Flexibiliteit in het beleid is nodig om te kunnen aanpassen aan veranderende behoeften en omstandigheden.

### Vervolgproces en rol gemeenteraad

De evaluatierapportage is door het College vastgesteld. De komende periode schrijven we op basis van de opgehaalde input en de geleerde lessen een nieuw beleidskader gezondheid, sport en bewegen en een beleidskader bestaanszekerheid. We kiezen ervoor om één integraal beleidskader gezondheid, sport en bewegen op te stellen omdat sport en gezondheid onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn. Sporten en bewegen draagt bij aan de gezondheid van inwoners. Daarnaast zetten we hiermee de lijn van het Sport- en Preventieakkoord Zeist voort, waarin we er ook al voor kozen om deze thema's integraal te adresseren. Er worden daarnaast duidelijke verbindingen gelegd tussen gezondheid, sport en bewegen en het beleidskader bestaanszekerheid. Er zijn namelijk ook veel raakvlakken tussen deze thema's, bijvoorbeeld omtrent het onderwerp terugdringen van gezondheidsachterstanden.

De evaluatierapportage vormt het vertrekpunt voor uitwerking van de nieuwe nota's. Tijdens de raadsbijeenkomst sociaal domein in januari zullen wij de evaluatierapportage toelichten en met u in gesprek gaan over de resultaten van de evaluaties en de contouren/aanbevelingen van het nieuwe beleid. Besluitvorming in de gemeenteraad over de nieuwe kaders staat gepland voor het 1<sup>e</sup> kwartaal 2024.

### Tot slot

Bestaansonzekerheid is een integraal en complex probleem waar geen eenvoudige snelle oplossing voor is. Bestaanszekerheid beslaat veel leefgebieden en vaak hebben we daar als gemeente maar beperkt invloed op. Het inkomensvraagstuk is sterk afhankelijk van het gevoerde rijksbeleid. Desondanks zijn we ervan overtuigd dat we met samen met uw als raad, maar ook met de professionals en inwoners met de nieuwe nota bestaanszekerheid nog steeds verschil kunnen maken voor onze inwoners.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,  
burgemeester en wethouders van Zeist,

de gemeentesecretaris,



dr. H.S. Grotens

de burgermeester,



drs. J.J.L.M. Janssen





## **Evaluatie beleidskaders gezondheid, sport, en bestaanszekerheid 2015-2022**

Gemeente Zeist, december 2023

# Inhoud

H 1 Inleiding.....	3
Totstandkoming evaluatie.....	3
Leeswijzer.....	4
H2 Gezondheidsbeleid.....	5
Beschrijving van het uitgevoerde beleid.....	5
Kwalitatief onderzoek naar het gezondheidsbeleid door de GGDrU.....	9
Kwantitatief onderzoek gezondheidsbeleid door GGDrU.....	9
Preventie-en handhavingsplan alcohol.....	10
H3 Sportbeleid.....	12
Sport- en preventiebeleid.....	14
H4 Bestaanszekerheidsbeleid.....	17
Beschrijving van het uitgevoerde beleid.....	17
Kwalitatieve evaluatie bestaanszekerheidsbeleid door GGDrU.....	19
Kwantitatieve evaluatie bestaanszekerheidsbeleid door GGDrU.....	20
Uitkomsten focusgroep "Rondkomen van een laag inkomen".....	21
Uitkomsten straat-en diepte-interviews inwoners met een laag inkomen.....	22
H5 Panelonderzoek inwoners gemeente Zeist.....	23
H6 Samenvatting en conclusies.....	25
Samenvatting gezondheidsbeleid.....	25
Samenvatting evaluatie Preventie- en Handhavingsplan 2014-2018.....	25
Conclusies gezondheidsbeleid.....	26
Samenvatting sportbeleid.....	26
Conclusies sportbeleid.....	27
Samenvatting bestaanszekerheidsbeleid.....	28
Conclusies bestaanszekerheidsbeleid.....	29
Panelonderzoek.....	29
H7 Contouren voor het nieuwe beleid.....	31
Specifieke aandachtspunten voor het nieuwe gezondheidsbeleid.....	34
Specifieke aandachtspunten voor het nieuwe bestaanszekerheidsbeleid.....	34
Specifieke aandachtspunten voor het nieuwe sport- en beweegbeleid.....	35
Bijlage 1: Opsomming onderdelen brede SPUK-regeling en GALA.....	39
Bijlage 2: Beeldverslag stakeholdersbijeenkomst 13 november 2023.....	41

# H 1 Inleiding

In dit document werpen we een terugblik op de uitvoering van drie beleidsnota's: het gezondheidsbeleid, het sportbeleid en het bestaanszekerheidsbeleid.

We beschrijven hoe de uitvoering van het beleid is verlopen en welke lessen we hebben geleerd. Door deze evaluatie hopen we niet alleen te begrijpen hoe ver we zijn gekomen, maar ook hoe we kunnen voortbouwen op deze basis voor toekomstig beleid. De volgende nota's zijn geëvalueerd:

- Kadernota Integraal Gezondheidsbeleid 2017-2020
- Preventie- en handavingsplan alcohol 2014-2018 (onderdeel gezondheidsbeleid)
- Sport- en bewegvisie 2015-2020
- Zeister bestaanszekerheidsbeleid 2017

Omdat er ook in de jaren 2021 en 2022 nog activiteiten uitgevoerd zijn passende bij het beleid, gaat de evaluatie over de periode 2015 – 2022.

## Totstandkoming evaluatie

Het beleid is op de volgende wijze geëvalueerd:

- **Documentanalyse:** Voor alle beleidsterreinen heeft een grondige documentanalyse plaatsgevonden. Aan de hand hiervan is beschreven hoe de uitvoering van het beleid is verlopen.
- **Evaluatieonderzoek door GGD-regio Utrecht (GGDrU):** Voor de beleidsterreinen gezondheid, bestaanszekerheid en gedeeltelijk sport heeft de GGDrU een evaluatieonderzoek uitgevoerd. Het onderzoek omvatte vragenlijsten en interviews met stakeholders en kwantitatieve analyses van beschikbare data over gezondheid, sport- en bewegen en bestaanszekerheid. De doelen van het evaluatieonderzoek waren het identificeren van sterke punten, verbeterpunten, signalen, wensen en behoeften van stakeholders. De resultaten van deze deelonderzoeken leveren aanbevelingen op voor de ontwikkeling van het nieuwe beleidskader.
- **Evaluatieonderzoek sportbeleid en herijking sport- en preventieakkoord:** In aanvulling op het onderzoek van de GGDrU heeft een extern adviseur evaluatieonderzoek uitgevoerd naar het sportbeleid. Daarnaast is het sport- en preventieakkoord herijkt volgens de standaarden van de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG). Dit onderzoek heeft diverse aanbevelingen opgeleverd voor het nieuwe beleidskader.
- **Panelonderzoek:** GGDrU heeft panelonderzoek uitgevoerd onder 799 inwoners van de gemeente Zeist. Dit heeft inzicht opgeleverd in de prioriteiten en ideeën van de inwoners met betrekking tot het streven naar een gezond en prettig leven in Zeist.
- **Focusgroep bestaanszekerheid:** De GGDrU heeft voor de evaluatie een focusgroep ingericht. Een groep deelnemers met een laag inkomen is samengekomen om diepgaande informatie en inzichten te verstrekken over het bestaanszekerheidsbeleid.
- **Diepte-interviews en straatinterviews bestaanszekerheid:** Adviesbureau K2 is door de gemeente gevraagd een kwalitatief onderzoek uit te voeren om antwoorden te verkrijgen op vragen zoals wat een onzeker bestaan inhoudt, hoe bestaansonzekerheid het leven beïnvloedt, en wat de gemeente kan doen volgens deze inwoners. Het onderzoek omvat diepte-interviews met inwoners in een kwetsbare positie, waarbij leefdomen zoals woonsituatie, daginvulling, gezinssituatie, financiën en gezondheid zijn besproken. Daarnaast zijn straatgesprekken op verschillende locaties in de gemeente gehouden om een breder beeld te krijgen. De verkregen data zijn geanalyseerd op patronen en ervaringen, en het

eindresultaat omvat een beknopt rapport met visuele weergaven van levensverhalen, gecombineerde uitkomsten en verbeterkansen voor het nieuwe beleidskader.

- **Evaluatie preventie- en handhavingsplan (PHP) alcohol:** Het Trimbos instituut heeft het PHP-alcohol 2014-2018 geëvalueerd en heeft de gemeente Zeist ondersteund om te komen tot een nieuw PHP-alcohol, als onderdeel van het nieuwe gezondheidsbeleid. Het is wettelijk verplicht om een nieuw PHP-alcohol gelijktijdig met het nieuwe gezondheidsbeleid op te stellen.
- **Bijeenkomsten met interne en externe stakeholders:** Voor alle drie de beleidsterreinen zijn bijeenkomsten georganiseerd met stakeholders, om de opgehaalde input te toetsen en ook al te komen tot uitgangspunten voor het nieuwe beleid.

### Leeswijzer

Hoofdstuk 2 en 3 beschrijft (feitelijk) hoe de uitvoering van het beleid is verlopen. Ook worden de uitkomsten vermeldt van de evaluatie van het alcoholbeleid door Trimbos, de evaluaties uitgevoerd door de GGDrU en door onderzoeksbureau K2.

Hoofdstuk 5 vermeldt de uitkomsten van het panelonderzoek.

In hoofdstuk 6 worden alle uitkomsten van de onderzoeken samengevat. Daarnaast worden conclusies getrokken.

In hoofdstuk 7 worden de bevindingen en adviezen vertaald naar contouren en aandachtspunten voor het toekomstig beleid.



## H2 Gezondheidsbeleid

In dit hoofdstuk komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Beschrijving van het uitgevoerde beleid
- Kwalitatieve evaluatie van het beleid door GGDrU
- Kwantitatieve evaluatie van het beleid door GGDrU
- Evaluatie van het preventie-en handavingsplan alcohol

### Beschrijving van het uitgevoerde beleid

Op 6 juni 2017 stemde de gemeenteraad in met de Kadernota Integraal Gezondheidsbeleid 2017-2020. Het gezondheidsbeleid in Zeist heeft zich de afgelopen jaren gericht op diverse initiatieven om de gezondheid en het welzijn van inwoners te bevorderen. Hieronder worden de belangrijkste initiatieven toegelicht.

**Beweegvriendelijke Omgeving:** Op 5 juli 2016 is de motie Beweegvriendelijke Omgeving aangenomen. Een themagroep, BeweegVriendelijke Omgeving (BVO), werd opgericht om de BeweegVriendelijke Omgeving Scan uit te voeren en 1 à 2 pilots te starten voor het creëren van beweegvriendelijke omgevingen in wijken. De scans, uitgevoerd door het Kenniscentrum Sport, resulteerden in 14 aanbevelingen. De themagroep coördineerde acties, zoals het integreren van beweegvriendelijkheid in checklists en het verbeteren van fietsroutes. In 2018 bleek uit een evaluatie dat er nog meer moest worden gedaan. Specifieke gebieden, zoals De Clomp en Kerckebosch, vereisten meer informatie om verbetering te kunnen doorvoeren. In Vollenhove werd het zgn. VIP-project uitgevoerd, gericht op het verbeteren van woongeluk door middel van focusgroepen en het aanvullen van speelgelegenheden. Een presentatie van Bureau Urhan benadrukte het belang van een integrale visie op beweegvriendelijke omgevingen. Dit initiatief was de voorloper van het programma "Vollenhove Vooruit", waarbij verschillende individuele onderzoeken en visies uiteindelijk werden samengebracht.

**Sport- en preventieakkoord:** In 2022 is het sport- en preventieakkoord Zeist gelanceerd in samenwerking met diverse partners. Het lokale akkoord, gebaseerd op nationale akkoorden, richt zich op het bevorderen van een gezonde leefstijl en een beweegvriendelijke omgeving. Meer dan 50 partners hebben het akkoord ondertekend, met als doel Zeist gezonder en sportiever te maken. Verschillende initiatieven zijn gestart, waaronder programma's voor jonge kinderen t.a.v. bewegen, gezonde leefstijl in het onderwijs, en preventie van roken en alcohol. Het akkoord ondersteunt ook gezondheidsintegratie in welzijnsprogramma's en optimaliseert leefstijlinterventies. Een kennisfestival in februari 2023 versterkte het akkoord, met nieuwe partners en projecten. Partners konden plannen indienen voor financiële ondersteuning, met cofinanciering als voorwaarde. Dit werd gefinancierd uit tijdelijke rijksmiddelen voor het sport- en preventieakkoord.

**JOGG-gemeente:** In 2022 werd Zeist een JOGG-gemeente (Gezonde Jeugd, Gezonde Toekomst, voorheen Jongeren op Gezond Gewicht) en zet zich in voor een integrale aanpak om de fysieke en sociale leefomgeving van kinderen en jongeren gezonder te maken. Het streven is een gezonde leefstijl, inclusief voeding, beweging, ontspanning en slaap. Samen met diverse partners wordt gewerkt aan een gezonde omgeving in verschillende domeinen zoals thuis, school, buurt, sport en vrije tijd. De aanpak sluit aan op bestaande initiatieven zoals het sport- en preventieakkoord Zeist. Belangrijke speerpunten zijn meer water drinken en fruit eten, gezonde leefstijl op school en het bevorderen van sportieve activiteiten en beweging voor kinderen en jongeren. De JOGG-aanpak richt zich op de leeftijdscategorie 0-19 jaar en omvat specifieke doelstellingen per leefomgeving, zoals gezonde leefstijlondersteuning op scholen, bevordering van actief bewegen in buurten, gezond

voedingsaanbod in sportverenigingen en samenwerking met o.a. supermarkten t.a.v. gezond aanbod en gezonde activiteiten in de wijken. Het overkoepelende doel is het creëren van een gezonde omgeving waarin kinderen en jongeren zich goed voelen en gezonde keuzes gemakkelijk zijn.

**Sportief Zeist:** Vanuit het gezondheidsbeleid heeft Sportief Zeist de afgelopen jaren verschillende initiatieven genomen t.a.v. het bevorderen van een gezonde leefstijl. Ondersteund door een bijdrage van het gezondheidsbudget, richtte Sportief Zeist zich op activiteiten zoals Fit@school (leefstijllessen op school), wekelijkse ommetjes in de wijken, diabetes- en wandelchallenges, fietslessen voor kinderen en ouderen, Bewegen op Recept, en buurtfitness. Daarnaast waren er inspanningen op het gebied van rook- en alcoholbeleid bij sportverenigingen.

**Mijn leven 2.0:** In 2018 werd het project 'Mijn Leven 2.0!' van de gemeente Zeist gekozen als winnaar van de prijsvraag 'Versterken mentale weerbaarheid.' Met een financiële bijdrage van €25.000 en ondersteuning van het Trimbos-instituut, biedt 'Mijn Leven 2.0!' een digitale service waarin Zeistenaren met langdurige lichamelijke beperkingen anderen inspireren met filmpjes en verhalen over hun ervaringen en hoe ze met deze beperkingen omgaan. Het project richt zich op het versterken van mentale weerbaarheid, vaak vergeten na ongevallen en ziekten. Initiatieven zoals deze dienen als waardevolle bronnen van steun en inspiratie, en dragen bij aan een inclusieve en ondersteunende omgeving. Het project werd geselecteerd vanwege zijn lokale focus, maatschappelijke waarde, en innovatieve karakter, met betrokkenheid van relevante partijen zoals het revalidatiecentrum De Hoogstraat, wat bijdraagt aan de impact en duurzaamheid van het initiatief.

**Mentale gezondheid jongeren:** De coronacrisis heeft aanzienlijke invloed gehad op de mentale gezondheid van jongeren, en in het nationaal programma onderwijs (NPO) Zeist is specifieke aandacht besteed aan hun mentale weerbaarheid. Gezonde schooladviseurs van de GGDrU hebben contact gehad met alle scholen in Zeist over het thema mentaal welbevinden. Daarnaast is er via jongerenwerk aandacht besteed aan het mentaal welbevinden, waarbij activiteiten zoals Join Us zijn gestart, maar helaas stopgezet vanwege te weinig deelnemers. Meander Omnium heeft in 2023 Hang-outs opgezet, ontmoetingscafés voor verschillende leeftijdsgroepen. Verder heeft Zeist online jongerenwerk geïntroduceerd via Epic Youth, waarmee 442 unieke jongeren werden bereikt tussen januari en oktober 2022. Dit online platform biedt ruimte voor onderling contact, het stellen van hulpvragen en het organiseren van activiteiten, inclusief sport en gezonde voeding.

**Coalitie één tegen eenzaamheid:** De coalitie "één tegen eenzaamheid" in Zeist is in 2019 gestart met als doel eenzaamheid onder inwoners te voorkomen en het mentaal welbevinden te bevorderen. Diverse lokale partners zijn betrokken bij deze coalitie. Het initiatief van de 75+ huisbezoeken is ontstaan vanuit deze samenwerking en wordt nu uitgevoerd door MeanderOmnium. Bovendien is er een signaalpunt eenzaamheid opgezet als onderdeel van de coalitie.

**Zorg4Zeist en positieve gezondheid:** Zorg4Zeist zet zich in voor de gezondheid van de gemeente Zeist door zorg en ondersteuning toegankelijk te maken en samenwerking tussen zorg en welzijn te bevorderen. Ze omarmen het gedachtegoed van positieve gezondheid, waarbij de focus ligt op het individu en gezondheid wordt gezien als meer dan de afwezigheid van ziekte. Het project Welzijn op Recept is ontstaan vanuit dit perspectief en biedt alternatieve oplossingen voor niet-medische klachten, zoals vrijwilligerswerk, sport, beweging of het vinden van een maatje. In Zeist wordt Welzijn op Recept uitgevoerd onder de naam Meedoen in Zeist. Zorg4Zeist heeft ook infographics ontwikkeld om professionals te informeren over preventieve mogelijkheden op het gebied van onder andere mentaal welbevinden.

**Alcoholpreventie:** het preventie- en handavingsplan alcohol 2014-2018 in Zeist richt zich op zowel individuele als maatschappelijke aspecten van alcoholgebruik. De integrale aanpak benadrukt beïnvloeding van de omgeving van de drinker. Onderwijs speelt een centrale rol, met voorlichtingsprogramma's voor basisscholen en voortgezet onderwijs. Alcoholverstrekkers worden betrokken via trainingsprogramma's, gericht op verantwoord alcoholbeleid. Uitvoerende partijen zoals CJG, GGDrU, Jellinek, Sportservice/Sportief Zeist, Bureau Halt en stichting Chris en Voorkom voerden preventieactiviteiten uit. In 2022 voerde stichting Chris en Voorkom 16 voorlichtingen uit, maar vanaf 2023 wordt de focus verlegd naar het voortgezet onderwijs vanwege effectiviteit en duurzaamheid. Jellinek en/of gezonde schooladviseurs worden ook ingezet, en scholen kiezen zelf welke ondersteuning ze willen ontvangen.

**Convenant NIX 18:** In 2019 hebben zestien sportverenigingen in Zeist, samen met Sportief Zeist, de GGDrU en de gemeente Zeist, het Convenant NIX18 ondertekend om 'nee' te zeggen tegen alcoholgebruik onder de 18 jaar. Het doel is het voorkomen van vroegtijdig en overmatig alcoholgebruik bij jongeren om schade aan hun ontwikkeling te voorkomen. Ondanks de verhoogde leeftijdsgrens voor alcohol, bleek uit cijfers en steekproeven dat jongeren onder de 18 nog steeds alcohol kregen. De partijen hebben gezamenlijke afspraken gemaakt en een campagne ontwikkeld, in lijn met de boodschap van NIX18. Jongproefonderzoeken zijn uitgevoerd door mysteryguests, maar door corona stilgelegd. In 2023 is dit hervat vanuit het Sport- en Preventieakkoord en afdeling veiligheid.

**Gezond in de Stad (GIDS):** In december 2015 is het plan van aanpak "Gezond in de Stad" (GIDS) opgesteld om gezondheidsachterstanden in Zeist aan te pakken met financiële steun van de decentralisatie-uitkering van het rijk. Het plan richt zich op twee doelstellingen. Ten eerste streeft het naar het verminderen van eenzaamheid en het bevorderen van de gezondheid van inwoners door een integrale aanpak, waarbij diverse partijen en professionals worden betrokken. Het proces omvat gegevensverzameling, overleg met professionals, dialogen met inwoners, het stellen van gezamenlijke doelen, het bepalen van de aanpak, het ontwerpen van samenwerkingsstructuren, het maken van afspraken en het evalueren van zowel het proces als het effect.

**Aysma (GIDS):** Project Aysma in Zeist-West is ontstaan naar aanleiding van de eerste doelstelling van het plan van aanpak "Gezond in de Stad". De wijk Zeist-West huisvest veel oudere migrantenvrouwen van de eerste generatie, voornamelijk uit Turkije en Marokko, die vaak kampen met eenzaamheid, wat nadelige effecten heeft op hun gezondheid. De gemeente Zeist en welzijnsorganisatie MeanderOmnium hebben daarom het project Aysma gelanceerd. Aysma stimuleert ontmoetingen en beweging voor deze vrouwen, waar wekelijks 25 à 30 vrouwen samenkomen. De nadruk ligt niet alleen op de activiteiten zelf, zoals beweeglessen of koken, maar vooral op het samen zijn, plezier hebben en zich veilig voelen. Evaluaties tonen aan dat Aysma effectief is in het doorbreken van sociaal isolement en het geleidelijk aanbrengen van veranderingen in het leven van deze vrouwen, die vaak te maken hebben met taal- en cultuurbarrières. Aysma wordt gewaardeerd om het doorbreken van het sociale isolement, met gezondheidsverbetering als een positieve bijwerking. Het project heeft als extra voordeel dat deelnemers zich ook als vrijwilligers inzetten en zo meer participeren in de samenleving.

**Wijkgezonder (GIDS):** de tweede doelstelling richtte zich op de wijk Vollenhove en had als doel inwoners bewust te maken van factoren die bijdragen aan een goede gezondheid en hen aan te moedigen meer te bewegen. In Vollenhove waren bovengemiddeld veel kinderen met overgewicht en veel mensen met een kwetsbare situatie. De GIDS-middelen werden gebruikt om bestaande initiatieven te evalueren en te verbeteren, resulterend in een integrale aanpak met duurzame effecten. Het proces omvatte stappen zoals bij de eerste doelstelling, met toevoeging van een

wijkprofiel voor specifieke focus op Vollenhove. Het programma "Vollenhove Vooruit" werd opgezet om diverse gezondheidsprojecten te coördineren, waaronder het gezondheidscafé en actieve betrokkenheid bij de gebiedsvisie Vollenhove vanuit het gezondheidsperspectief.

**Groen doet Goed (GIDS):** Het project Groen doet Goed, medegefinancierd door GIDS-middelen, is een initiatief van IVN Natuureducatie dat kinderen in Zeist in contact brengt met de natuur. Met specifieke aandacht voor de positieve invloed van natuur op gezond gedrag en leven, biedt het projectactiviteiten zoals wekelijkse speelbossen, moestuinlessen op basisscholen, en bosuitjes voor basisscholen in Zeist-West en Zeist-Noord. In 2022 werden verschillende activiteiten georganiseerd, waarbij het aantal bereikte kinderen en ouders werd bijgehouden.

**Overige initiatieven:** In Zeist worden diverse projecten en initiatieven ontplooid om de gezondheid van inwoners te bevorderen.

**Stichting Hartslag Zeist** startte in 2019 een samenwerking met de gemeente en ondertekende een overeenkomst voor burgerhulpverlening bij reanimaties. Het aantal beschikbare AED's nam door de inzet van de stichting toe, met 53 AED's 24/7 beschikbaar en 90 AED's beperkt beschikbaar. Momenteel zijn 704 inwoners geregistreerd als vrijwillige burgerhulpverleners.

Naar aanleiding van een initiatiefvoorstel uit 2021 werd **Stichting Stralingsbewust Zeist** opgericht. De stichting ontving een opstartsubsidie en heeft nu een advies- en meldpunt voor inwoners met stralingsgerelateerde klachten. Ze organiseren informatieavonden en voeren thuis metingen uit.

In het kader van de lokale coalitie **Kansrijke Start** wordt samengewerkt met partners uit geboortezorg en jeugdverpleegkunde om elke Zeister baby een goede start te geven. Via interventies zoals Voorzorg en Stevig Ouderschap, en vanaf 2023 Nu niet Zwanger, wordt extra begeleiding geboden.

De **Gezonde School** adviseurs van de GGD werken intensief samen met scholen in Zeist. In 2022 ontvingen zeven scholen een vignet gezonde school, en er waren veertien begeleidingstrajecten op het gebied van welbevinden, voeding, sport en slaap.

Sinds 2022 zet de gemeente extra in op gezondheid met de **gezondheidsbevorderaars** van de GGD. Deze inzet maakt initiatieven mogelijk vanuit onder andere het Sport- en preventieakkoord, Vollenhove Vooruit, de JOGG-aanpak en de coalitie tegen eenzaamheid. Deze extra inzet is onder andere mogelijk vanuit het Nationaal Programma Onderwijs Zeist (NPO).

### Huidige status van de initiatieven

In onderstaand schema staan de initiatieven opgesomd met vermelding van de huidige status.

Onderwerp	Datum start initiatief	Huidige status
Beweegvriendelijke Omgeving	2016	Pilots en acties, heeft geleid tot programma Vollenhove Vooruit
Sport- en preventieakkoord	2022	Gelanceerd in 2022 en herijkt in 2023. Meer dan 50 partners.
JOGG-gemeente	2022	Wordt ingezet voor gezondere jeugd. Aanpak tot in ieder geval 2027.
Sportief Zeist	doorlopend	Huidige partner voor sportinitiatieven.
Mijn Leven 2.0	2018	Winnaar prijsvraag, platform bestaat nog steeds, ook regionaal.
Mentale gezondheid jongeren	doorlopend	Specifieke aandacht vanuit NPO Zeist.

Coalitie één tegen eenzaamheid	2019	Coalitie eenzaamheid is nog steeds actief
Zorg4Zeist en positieve gezondheid	2018	Actief o.a. samenwerking huisartsen, digitale sociale kaart, diverse projecten
Alcoholpreventie	doorlopend	Doorlopend, integrale aanpak, nieuw PHP in ontwikkeling
Convenant NIX 18	2019	Onderdeel PHP
Gezond in de Stad (GIDS)	2014	Diverse projecten actief voor aanpak gezondheidsachterstanden
Aysma (GIDS)	2014	Actieve groep, effectieve aanpak eenzaamheid
Wijkgezonder (GIDS)	2014	Gezondheidsprojecten in Vollenhove
Groen doet Goed (GIDS)	2014	Natuuractiviteiten voor kinderen

## Kwalitatief onderzoek naar het gezondheidsbeleid door de GGDrU

De GGDrU heeft een kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar het gezondheidsbeleid. Hiervoor zijn o.a. diverse partners geïnterviewd.

De evaluatie van het huidige gezondheidsbeleid wijst uit dat de focus op relevante thema's en het brede aanbod positieve aspecten zijn. Ongeveer de helft van de respondenten waardeert de samenwerking met andere stakeholders als goed. Er zijn ook verbeterpunten genoemd, met name gericht op het bereiken van alle doelgroepen, waaronder ouderen, minimagroepen, inwoners met een migratieachtergrond en jongeren/jongvolwassenen. Het ontbreken van een passend aanbod voor deze groepen wordt gezien als een struikelblok, en er is een duidelijke roep om meer aandacht voor diversiteit en het versterken van samenwerkingen met partners.

Ondanks de overwegend positieve samenwerking tussen stakeholders, zijn er verbetermogelijkheden benoemd. Problemen in de samenwerking worden toegeschreven aan factoren zoals personeelwisselingen, beperkte beschikbaarheid, het ontbreken van een verbindende strategie en doelen, onduidelijkheid over waarvoor men elkaar kan benaderen, en te korte termijn doelen en aanpak van projecten.

Een belangrijke aanbeveling is het versterken van de regierol van de gemeente, vooral door het actiever stimuleren van samenwerkingen, het verbinden van initiatieven en het verbeteren van de interactie met stakeholders.

Inwoners zijn over het algemeen tevreden over het bestaande aanbod, waarbij financiële kosten, laagdrempeligheid en de invloed op bij activiteiten een rol spelen. Inwoners hebben vaak een rol in zowel de keuze als de uitvoering van activiteiten.

Er wordt sterk benadrukt dat de verbinding tussen de domeinen gezondheid, sport en bewegen, en bestaanszekerheid als kansrijk wordt beschouwd, er wordt gepleit voor een meer geïntegreerde aanpak. Respondenten zien voordelen in het verbinden van de beleidsterreinen. Er is al samenwerking op het gebied van sport en preventie, maar er wordt opgeroepen om bestaanszekerheid sterker hierbij te betrekken.

## Kwantitatief onderzoek gezondheidsbeleid door GGDrU

De GGDrU heeft kwantitatief onderzoek uitgevoerd naar het gezondheidsbeleid. In de gezondheidsanalyse van Zeist blijkt dat zowel jongeren, volwassenen als senioren een afname ervaren in de perceptie van hun gezondheid als (zeer) goed. De beoogde status quo of verbetering in

de ervaren gezondheid, vanuit het vorige beleidsplan, bij zowel jongeren als volwassenen en senioren is niet bereikt. De coronacrisis heeft hier mogelijk invloed op gehad.

Wat betreft bewegen en gezond gewicht, laten jongeren en 18-64-jarigen in Zeist geen verbetering zien in hun beweeggedrag tussen respectievelijk 2015-2021 en 2016-2022. Alleen senioren behaalden de doelstelling uit het vorige beleid op het gebied van bewegen. Het percentage jongeren dat dagelijks fruit eet, is licht gestegen tussen 2015 en 2019, wat wel het beoogde doel was.

Mentale weerbaarheid is verslechterd in alle doelgroepen, waaronder jongeren, jongvolwassenen, volwassenen en senioren. Diverse factoren, waaronder de coronacrisis, hebben bijgedragen aan deze verslechtering.

Wat betreft alcoholpreventie toont de analyse dat het alcoholgebruik onder jongeren van 13-17 jaar na een daling weer licht is gestegen. Het streefpercentage van 20% dat in de laatste 4 weken geen alcohol heeft gedronken, is niet behaald. Ook blijkt het bingedrinken onder jongeren nog te hoog en keurt een aanzienlijk percentage van de ouders het alcoholgebruik van hun minderjarige tiener niet af. Bij volwassenen (18 jaar en ouder) voldoet 44% aan de richtlijn om niet meer dan 1 glas alcohol per dag te drinken. Overmatig drinken onder volwassenen (18-64-jarigen) is echter gedaald tot onder het streefpercentage.

## Preventie-en handhavingsplan alcohol

Op 24 april 2014 stemde de gemeenteraad in met preventie- en handhavingsplan alcohol 2014-2018. Dit plan betreft een combinatie van alcoholpreventiebeleid en toezicht- en handhavingsbeleid. Het beleid stelde zich ten doel om 'geen alcoholgebruik onder de 18 jaar en geen schadelijk alcoholgebruik boven de 18 jaar' te bereiken.

Trimbos instituut heeft het Preventie- en handhavingsplan 2014-2018 geëvalueerd en ondersteunt de gemeente Zeist om te komen tot een nieuw preventie- en handhavingsplan alcohol, als onderdeel van het nieuwe gezondheidsbeleid.

De evaluatie van het PHP-alcohol 2014-2018 richt zich op de prioriteiten van de gemeente, met een focus op het voorkomen van alcoholverstrekking aan minderjarigen en het tegengaan van dronkenschap onder jongvolwassenen. De meeste kwantitatieve doelstellingen zijn niet behaald, en er lijkt sprake te zijn van te ambitieuze streefcijfers. De coronaperiode heeft de aandacht van de gemeente en partners, zoals sportverenigingen, verlegd.

Het plan omvatte een breed scala aan activiteiten, maar er is weinig zicht op de uitvoering en resultaten. Het ontbrak aan een duidelijke samenwerkings- en monitorstructuur. Er zijn geleerde lessen uit interviews met samenwerkingspartners gehaald.

Uit gesprekken met deze partners blijkt dat er signalen zijn van flink drinken onder scholieren, 'home alone parties' met goedkeuring van ouders, en overlast in horecastraat door minderjarigen. Sportkantines, horeca en onderwijs worden genoemd als omgevingen voor preventie. Professionals pleiten voor een gezamenlijke visie, meer focus in beleidskeuzes, en samenwerking tussen domeinen.

Enquêtes onder horeca en sportverenigingen tonen beperkte samenwerking rond naleving van de Alcoholwet. Verbeterpunten voor preventie worden gezien in minder vrijblijvend alcoholbeleid in sport, betere naleving in horeca, integraal beleid op scholen, meer oudersteun voor NIX18, betere handhaving in supermarkten, en georganiseerde vrijetijdsbesteding voor minderjarigen.

Om de uitvoering te verbeteren, wordt gepleit voor een gezamenlijke visie, focus in beleidskeuzes, gerichte inzet van samenwerkingspartners, meer oog voor georganiseerde vrijetijdsbesteding,

afstemming tussen domeinen, een duidelijke regierol vanuit de gemeente, en een zichtbare voorbeeldfunctie van de gemeente. Het is duidelijk dat er werk aan de winkel is voor alcoholbeleid in de gemeente, met een focus op het verlagen van gebruik en het verhogen van naleving door verstrekkers. Dit komt terug in het nieuwe preventie- en handhavingsplan.

## H3 Sportbeleid

In dit hoofdstuk komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Beschrijving van het uitgevoerde beleid
- Beschrijving van de herijking van het sport- en preventieakkoord

In 2015 heeft de gemeente Zeist een nieuwe sport- en bewegvisie (2015-2020) ontwikkeld dat als centrale ambitie en naam heeft: 'Sport zet Zeist in beweging'. Binnen het sportbeleid staan vier thema's centraal: sport- en beweegstimulering; maatschappelijke rol van sport; accommodaties; en organisatie. De hoofddoelgroepen van het sportbeleid zijn inactieve mensen. Daarnaast is het streven dat sport onder de gehele bevolking van de gemeente Zeist meer wordt beoefend. Op basis van de sportvisie is een uitvoeringsprogramma geschreven, genaamd 'Uitvoeringsprogramma Sport- en bewegvisie Zeist 2016-2020'. Hierin staat beschreven hoe de uitvoer van de visie tot stand wordt gebracht, wat het resultaat is, welke partijen daarbij betrokken worden en wanneer speerpunten worden gerealiseerd.

Hieronder worden de belangrijkste initiatieven toegelicht.

### **Sport- en beweegstimulering**

Sport- en beweegstimuleringsbeleid in Zeist richt zich op het vergroten van toegankelijkheid, het onder de aandacht brengen van sportactiviteiten, en het versterken van lokale sportverenigingen.

*Toegankelijkheid vergroten:* het beleid streeft naar inclusie, met speciale aandacht voor mensen met een beperking, de jeugd, en gebieden waar sportdeelname achterblijft. Initiatieven zoals 'AZC in beweging', wekelijks laagdrempelig sportaanbod bij Altrecht, en activiteiten voor mensen met Wmo- of Wlz-beschikking dragen bij aan dit streven. Sportaanbod voor mensen met een beperking wordt gepromoot en er is een overzicht van toegankelijke sportaccommodaties. Daarnaast wordt het Jeugdfonds Sport en Cultuur ingezet om kinderen uit gezinnen met een minimuminkomen te ondersteunen.

*Onder de aandacht brengen van sport:* Om sportactiviteiten bekender te maken, zijn diverse inspanningen ondernomen. De lancering van de website 'Sportzoeker' biedt inwoners een overzicht van sport- en beweegaanbod in Zeist. Via sociale media heeft Sportief Zeist een sterke online aanwezigheid en het Jeugdfonds Sport en Cultuur ontving 260 aanvragen voor sportactiviteiten. De Sportzoeker, een online platform, biedt keuze uit 130 sportaanbieders. Sportief Zeist toonde ook betrokkenheid bij scholen door sportcoördinatoren aan te stellen en een EHBO-cursus aan te bieden aan sportaanbieders. Het kantoor van Sportief Zeist is nu gevestigd in zwembad Dijnseburg, wat verdere samenwerkingen, bijvoorbeeld met het zwembad, versterkt. Sportief Zeist organiseert jaarlijks een sport- en cultuurfestival ter promotie van het aanbod. Daarnaast fungeert Sportief Zeist als centraal doorverwijspunt voor sportactiviteiten en op consultatiebureaus wordt al gestart met het stimuleren van beweging.

*Sterke sportverenigingen:* Het streven naar sterke sportverenigingen omvat betaalbare sport, ondersteuning vanuit Sportief Zeist en samenwerking tussen clubs. De verenigingsmonitor van 2021 laat zien dat de meeste clubs organisatiekrachtig zijn, maar aandachtspunten hebben, zoals financiën en accommodatie. Verenigingsondersteuning op maat, geadviseerd door het Mulier Instituut, is gerealiseerd door een clubondersteuner bij Sportief Zeist. 'Sportclubs Stronger Together' bevordert samenwerking tussen clubs. Daarnaast worden sportbestuurders opgeleid en trainers gestimuleerd



een EHBO-opleiding te volgen. Sportverenigingen en scholen bundelen krachten voor schoolsporttoernooien en clinics, gericht op ledenwerving en promotie van clubs.

### **De maatschappelijke rol van sport**

Sportief Zeist zet zich, in opdracht van de gemeente Zeist, in voor sport- en beweegopdrachten met een sterke focus op de maatschappelijke context. Bewegcoaches, de JOGG-regisseur en de medewerker Inclusief Sporten werken samen met lokale clubs en organisaties op het gebied van onderwijs, welzijn, zorg en preventie, met speciale aandacht voor kwetsbare groepen.

*Focus op doelgroepen en enthousiasmeren:* Inspanningen zijn gericht op specifieke doelgroepen, het in kaart brengen van vindplaatsen en het enthousiasmeren van deze groepen, vooral in Zeist West en Vollenhove. De Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI) is actief en een GLI voor kinderen is in ontwikkeling, waarbij instroom verloopt via onderwijs, zorg, sport en welzijn. Tijgergym voor kleuters, aandacht voor bewegen in de kinderopvang, en betrokkenheid van sportclubs bij het tegengaan van eenzaamheid zijn onderdeel van deze benadering.

*Meer Bewegen zet Mensen in Beweging:* De decentralisaties worden gezien als kansen om met sport de samenleving te ondersteunen. Buurtfitness, fit-tests voor ouderen, beweegactiviteiten voor kinderen in specifieke wijken, en een kennismakingsaanbod voor jongeren (Try Out) dragen bij aan deze doelstelling. JOGG, Calisthenics, de Blue Monday Run, en initiatieven zoals de MQ-scan op basisscholen bevorderen een gezonde leefomgeving. Samenwerking met kinderfysiotherapie, het Nijntje Bewegdiploma, en de fit@school aanpak richten zich op preventie van blessures en motorische ontwikkeling.

*Veilig Sport- en Bewegklimaat:* Sportief Zeist stimuleert open en maatschappelijk betrokken verenigingen om een veilig sport- en beweegklimaat te creëren. Ondersteuning wordt geboden aan sport- en beweegaanbieders die zich maatschappelijk inzetten. Initiatieven omvatten het ondersteunen van gezonde sportkantines en rookvrije accommodaties, waarbij JOGG en de gemeente actieve betrokkenheid tonen. Het 'Gezonde sportaccommodatie'-programma ondersteunt clubs die werken aan Team Fit en het Nix < 18-initiatief.

### **Sportaccommodatiebeleid**

*Onze accommodaties en buitenruimte brengen we op orde:* In Zeist wordt gestreefd naar een effectievere benutting van accommodaties, gericht op duurzaamheid en multifunctioneel gebruik. Het Masterplan Buitensportaccommodaties (2017) geeft richting aan deze ambitie. Het Masterplan Buitensportaccommodaties (2017) voorziet in een kwaliteitsimpuls, samenwerking tussen clubs, en medegebruik van velden. Bijstellingen zijn gemaakt om de toekomst van specifieke clubs te waarborgen. Plannen voor sportparken Blikkenburg, Bisonpark, Austerlitz, Den Dolder DOSC, Dijnselburg, en Noordweg zijn geformuleerd, met aandacht voor diversiteit, efficiëntie, en duurzaamheid. Het Masterplan buitensportaccommodaties stimuleert samenwerking tussen sportverenigingen, waaronder sportparkmanagement en het oprichten van beheerstichtingen.

*De openbare ruimte in Zeist richten we meer beweegvriendelijk in:* De aandacht voor sport- en speelplekken in de openbare ruimte is beperkt geweest, ondanks kansen voor sport en beweging. In 2022 is wel gestart met een nieuw speelbeleidsplan, met betrokkenheid van afdeling sport en gezondheid. Zie <https://www.zeist.nl/sport-en-recreatie/speelplekken>. Specifieke aandacht is besteed aan de optimalisatie van openbaar gebied rondom sportparken.

*Binnen de exploitatie(s) bieden we meer ruimte voor ondernemerschap:* Voor het zwembad is een joint venture met NV SRO gekozen. Voor binnensport is er meer ruimte voor ondernemerschap, waar

samenwerking met marktpartijen wordt aangemoedigd. Een routekaart voor de binnensport in Zeist benadrukt de noodzaak van een gevarieerd, kwalitatief aanbod en toekomstbestendige voorzieningen, met aandacht voor prioriteiten, duurzaamheid en samenwerking.

### **Organisatie van het sportbeleid**

*Taak- en rolverdeling gemeente:* De gemeentelijke organisatie van sportbeleid in Zeist is momenteel versnipperd, met onvoldoende zichtbare samenhang tussen verschillende afdelingen. Er ontbreekt een eenduidige sturing of regie op samenwerking tussen accountmanagement Sport, Vastgoed, Service en Onderhoud, en het Projectbureau.

*Krachten bundelen en betrokkenheid vergroten:* Sessies zijn gehouden om een lokaal sportplatform in Zeist op te richten, waarin sport- en beweegaanbieders zich kunnen organiseren. De status van dit platform is onduidelijk, en er is behoefte aan duidelijkheid over afspraken, juridische structuur en de rol van het platform in het Sport- en preventieakkoord Zeist. Er wordt aanbevolen om betrokkenen bijeen te roepen en formele afspraken te maken. Daarnaast staat het ontwikkelen van een centraal punt voor verenigingsondersteuning op de agenda. Dit moet bijdragen aan sterkere clubs die klaar zijn voor samenwerking met gemeente en maatschappelijke partners.

*Het huidige tarievenstelsel wordt geoptimaliseerd:* het tarievenstelsel heeft de afgelopen jaren geen gerichte aandacht gekregen en is historisch gegroeid, wat heeft geleid tot ongerechtvaardigde verschillen tussen huurders of gebruikers. Een aanbeveling is om onderzoek te doen naar het tarievenbeleid, inclusief de gewenste uitgangspunten, een kosten/baten-analyse, waarbij de posities van de gemeente, exploitanten, huurders en sporters centraal staan.

*Sportstimuleringsbeleid en samenwerking:* sportief Zeist heeft de opdracht voor de uitvoering van het sportstimuleringsbeleid en ontvangt subsidie, waarvan een deel is gekoppeld aan de buurtsportcoachregeling. Een nauwere samenwerking tussen Sportief Zeist, exploitanten van sportaccommodaties en sportverenigingen is gewenst.

### **Sport- en preventiebeleid**

Het 'Sport- en Preventieakkoord' van Zeist, in 2022 ontstaan uit een interactief proces met vertegenwoordigers uit diverse sectoren, vertaalt speerpunten uit nationale akkoorden naar lokale context. Als voortzetting van de Sportvisie 2015-2020 en het Gezondheidsbeleid 2017-2020, wil het akkoord concrete plannen implementeren voor een gezond en vitaal Zeist. Sport wordt gezien als een kracht die bijdraagt aan fysieke, mentale en sociale ontwikkeling, en sportfaciliteiten als laagdrempelige ontmoetingsplaatsen. Naast sport en bewegen richt Zeist zich op volksgezondheid door ongezonde leefstijlen aan te pakken en aandacht te besteden aan factoren zoals stress en eenzaamheid. Het akkoord beoogt een positieve impact op de maatschappij met meetbare resultaten en benadrukt de holistische benadering van gezondheid volgens het concept van 'positieve gezondheid' van Machteld Hubers. Diverse bestaande projecten dragen bij aan deze doelen, zoals initiatieven tegen laaggeletterdheid en samenwerkingen met huisartsen.

Het Sport- en Preventieakkoord kent tien doelstellingen:

1. Van jongs af aan vaardiger in beweging: We willen de bewegingsvaardigheid van jonge inwoners bevorderen door gerichte projecten en activiteiten.
2. Meer bewegen: Ons streven is het stimuleren van algemene fysieke activiteit onder de Zeistenaren.
3. Gezond gewicht: We zetten in op het realiseren van een gezond lichaamsgewicht binnen onze gemeenschap.

4. Verantwoord middelengebruik (roken, alcohol, drugs): We werken aan het aanpakken van onverantwoord gebruik van roken, alcohol en drugs.
5. Mentaal welbevinden: Het bevorderen van mentaal welzijn staat hoog op onze agenda.
6. Passend sport- en beweegaanbod voor iedereen: We streven naar een inclusief sport- en beweegaanbod dat toegankelijk is voor diverse doelgroepen.
7. Sport- en beweegaanbod is bekend: Ons doel is om het sport- en beweegaanbod breder bekend te maken binnen de gemeenschap.
8. Hoge kwaliteit van ondersteuning sportaanbieders: We willen sportaanbieders voorzien van hoogwaardige ondersteuning.
9. Positieve sportcultuur: Het creëren van een positieve sportcultuur staat centraal in onze aanpak.
10. Open clubs: We streven ernaar om sportverenigingen open en toegankelijk te maken voor iedereen in Zeist.

### **Herijking van het sport-en preventieakkoord**

In juni 2023 is het Sport- en Preventieakkoord Zeist (SPAZ) herijkt. Hieronder worden de belangrijkste actiepunten benoemd voor elk van de tien doelstellingen.

#### **I. GEZONDE LEEFSTIJL**

##### **1. Van jongens af aan vaardig in bewegen:**

- MQ-tests voor alle basisschoolkinderen, gevolgd door passende interventies indien nodig.
- Deskundigheidsbevordering in bewegingsvormen voor personeel in kinderopvang/naschoolse opvang.

##### **2. Meer bewegen:**

- Intensivering en uitbreiding van buurtfitness en calisthenics, vooral in gebieden met lagere sociaaleconomische status.
- Inventarisatie van sport- en beweegaanbieders in samenwerking met lokale organisaties.

##### **3. Gezond Gewicht:**

- Implementatie van gezonde sportkantine, gezonde school en gezonde kinderopvang.
- Versterking van het netwerk en werkwijze van de Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI) in samenwerking met verschillende partners.

##### **4. Verantwoord middelengebruik:**

- Streven naar rookvrije sportaccommodaties.
- Implementatie van verantwoord alcoholbeleid, inclusief NIX<18, bij deelname aan SPAZ.

##### **5. Mentaal welbevinden:**

- Aandacht voor mentaal welzijn met specifieke sport- en beweegarrangementen, vooral na de gevolgen van COVID.
- Voortzetting van lokale coalitie tegen eenzaamheid met sportieve activiteiten.

#### **II. INCLUSIEF SPORTEN EN BEWEGEN**

##### **6. Passend sport- en beweegaanbod voor iedereen:**

- Prioriteit voor sport en beweging voor mensen met beperkingen, lage inkomens, migratieachtergrond of LHBTIQ+.
- Samenwerking tussen verschillende organisaties om sportaanbieders toegankelijk te maken.

#### **7. Sport- en beweegaanbod is bekend:**

- Oprichting van een sportplatform om het aanbod te presenteren aan alle inwoners.
- Gebruik van het overzicht door SPAZ-netwerkpartners voor werving, activering en doorverwijzing.

### III. VITALE SPORTAANBIEDERS

#### **8. Hoge kwaliteit van ondersteuning sportaanbieders:**

- Clubondersteuning om sportaanbieders met maatschappelijke impact te versterken.
- Ondersteuning op gebieden zoals bestuurscoaching, vrijwilligersbeleid en ledenwerving.

#### **9. Positieve sportcultuur:**

- Invoering van basiseisen sociale veiligheid en integriteit bij alle sportaanbieders.
- Stimulering van sportplezier met pedagogisch-didactische ondersteuning.

#### **10. Open clubs:**

- Selectie van open clubs die extra waarde genereren door samenwerking met maatschappelijke partners.
- Samenwerkingen met zorg, welzijn, scholen en kinderopvang als onderdeel van SPAZ. Sportief Zeist kan bemiddelen

## H4 Bestaanszekerheidsbeleid

In dit hoofdstuk komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Beschrijving van het uitgevoerde beleid
- Kwalitatieve evaluatie van het beleid door GGDrU
- Kwantitatieve evaluatie van het beleid door GGDrU
- Uitkomsten focusgroep "Rondkomen van een laag inkomen"
- Uitkomsten straat-en diepte-interviews inwoners met een laag inkomen

### Beschrijving van het uitgevoerde beleid

Op 6 juni 2017 stemde de gemeenteraad in met Zeister bestaanszekerheidsbeleid met de titel: *“Een steuntje in de rug voor inwoners die leven in financiële krapte”*. Het Zeister Bestaanszekerheidsbeleid, met als kernambitie: ervoor zorgen dat volwassenen en kinderen wél zoveel mogelijk zelfstandig grip op het leven krijgen. Een ambitie die hiermee aansluit op de bredere visie van het sociaal domein. Het beleid biedt ondersteuning aan inwoners die, bijvoorbeeld door een laag inkomen of beperkte bestedingsruimte, moeite hebben om grip op hun leven te houden. Uitgangspunten die centraal staan binnen dit beleid en de uitvoering zijn:

- In de begeleiding wordt rekening gehouden met het gegeven dat iedere situatie anders is;
- Het beleid werkt preventief, effectief en het biedt inwoners toekomstperspectief;
- We geven vertrouwen en bouwen vertrouwen op;
- Er wordt gekeken naar complete problematiek als blijkt dat het niet alleen om financiële problematiek gaat;
- We hanteren een positieve instelling: we kijken naar wat iemand wél kan;
- In de begeleiding wordt gelet op het terugbrengen van chronisch stress, waarbij elementen uit de methodiek MM worden gehanteerd.

De ondersteuning, die zowel door vrijwilligers als professionals wordt geboden, omvat niet alleen praktische hulp, maar ook inkomensondersteuning via minimaregelingen. Het doel is om inwoners tijdelijk of blijvend te ondersteunen, met als resultaat het verminderen van armoede, het verhogen van inkomens naar minimaal niveau en het voorkomen of beter beheersbaar maken van schulden. Het streven is om de financiële geldzorgen te verminderen, waardoor inwoners in staat zijn vooruit te denken en te werken aan een betere toekomst. Financiële zorgen veroorzaken namelijk stress en belemmeren voortuitgang.

Belangrijke speerpunten binnen het beleid zijn het versterken van netwerksamenwerking en het vergroten van het bereik en gebruik van minimaregelingen, onder andere via het Jongpakket en het instellen van één loket om de toegang te vergemakkelijken. Er wordt gestreefd naar een bereik van 70% van de inwoners met een inkomen onder of op de grens van 130% van het sociaal minimum inkomen, evenals minimaal 50% van kinderen en jongeren die gebruikmaken van het Jongpakket.

De inkomensondersteuning omvat verschillende regelingen en voorzieningen. Het doel is om een minimaal inkomen te waarborgen, zodat inwoners zelfstandig kunnen voorzien in hun basisbehoeften. In Zeist kennen we de volgende hulp en (inkomens-) ondersteuning:

- **Individuele Inkomenstoelage:** Jaarlijkse toeslag als aanvulling op het inkomen voor inwoners met een laag inkomen die al drie jaar of langer leven van een inkomen rond de bijstandsnorm.
- **Bijzondere Bijstand:** Ondersteuning voor bijzondere en noodzakelijke kosten voor mensen met een laag inkomen.

- **Collectieve Aanvullende Ziektekostenverzekering:** Mogelijkheid voor inwoners met een laag inkomen om tegen een lagere premie een ziektekostenverzekering af te sluiten.
- **Geld Terug Regeling:** Vergoeding van kosten voor activiteiten die bijdragen aan participatie in de samenleving.
- **Jeugdfonds Sport & Cultuur:** Vergoeding van lidmaatschap of contributie voor sport- en cultuuractiviteiten voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen.
- **Stichting Leerkansen:** Vergoeding van noodzakelijke kosten zodat kinderen uit gezinnen met een laag inkomen kunnen deelnemen aan schoolactiviteiten.
- **Stichting Leren voor de Toekomst:** Huiswerkbegeleiding tegen een gereduceerd tarief voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen.

Met het bestaanszekerheidsbeleid is er in de afgelopen jaren gestreefd om de volgende bewegingen tot stand te brengen:

- van uitsluitend generiek beleid naar meer mogelijkheden tot maatwerk;
- het accent te verschuiven van inkomensondersteuning naar het ondersteunen van inwoners om uit de financieel krappe situatie te komen door hen te activeren om zelf betrokken te zijn bij het verbeteren van de situatie;
- meer in te zetten op persoonlijke begeleiding, waarbij heldere afspraken worden en tussen inwoners en professionals over de inzet van beide kanten,
- de uitvoering te versterken door onder andere het vergoten van het bereik, het versterken van de samenwerking en kennisontwikkeling tussen de alle organisaties in het netwerk minimabeleid en het verbeteren van de monitoring en evaluatie.

Voor een gedeelte is deze beweging in gang gezet en zijn de resultaten, gezamenlijk met de netwerkpartners, behaald. Daarentegen heeft de coronacrisis en de inflatie- en energiecrisis grote impact gehad om het realiseren van de beleidsdoelstellingen.

#### *Resultaten niet altijd meetbaar wel merkbaar*

Een succesvol bestaanszekerheidsbeleid gaat verder dan meetbare cijfers over het gebruik van inkomensondersteunende regelingen. Hoewel dergelijke cijfers inzicht geven, bieden ze slechts een beperkt beeld. Het bestaanszekerheidsbeleid heeft vaak niet direct meetbare, maar wel waardevolle resultaten. Het kan bijvoorbeeld positieve effecten hebben op verschillende beleidsterreinen. Mensen met financiële zorgen hebben vaak moeite om verder te kijken dan de korte termijn, wat hun mogelijkheden op het gebied van werk, opleiding, en maatschappelijke deelname beperkt. Financiële stress heeft ook negatieve gevolgen voor gezondheid en welzijn, wat kan leiden tot een toename van het gebruik van gezondheidszorg. Gezinnen zonder financiële zorgen ervaren doorgaans minder spanning, wat een positieve invloed heeft op kinderen. Kinderen voelen zich gelukkiger, presteren beter op school en kunnen meer deelnemen aan activiteiten. Dit draagt bij aan positievere schoolresultaten en uiteindelijk aan meer toekomstmogelijkheden, mogelijk resulterend in minder behoefte aan jeugdhulp.

#### *Veranderend discours*

De integrale kijk op bestaanszekerheid is de afgelopen jaren breder verspreid geraakt. Daarnaast is er meer aandacht voor bestaanszekerheid binnen het maatschappelijke en politieke debat, mede door de coronacrisis en geopolitieke veranderingen die hebben geleid tot de inflatie- en energiecrises en de ervaren gevoelens van (bestaans-) onzekerheid binnen de samenleving. Bovendien zijn er in de afgelopen jaren meer taken vanuit het Rijk richting de gemeente gekomen, zoals de ondersteuning van inwoners met een laag inkomen tijdens de coronacrisis en de energiecrisis.

### *Impact van de Coronacrisis*

Hoewel er plannen zijn gemaakt om de beleidsdoelstellingen te realiseren, zoals het Jongpakket, Stress Sensitieve Dienstverlening, onderzoek naar maatwerk en een actieagenda Bestaanszekerheid, kan er geconcludeerd worden deze activiteiten grotendeels niet naar wens zijn uitgevoerd. Dit heeft te maken met de coronacrisis. In reactie op de coronacrisis zijn er specifieke ondersteuningsmaatregelen genomen, zoals het verstrekken van laptops aan huishoudens met kinderen voor onlineonderwijs en toegangsbonnen voor activiteiten in de zomervakantie.

### *Impact energie- en inflatiecrisis:*

De oorlog in Oekraïne en de verstoringen van de economie in nasleep van de coronacrisis hebben in het najaar van 2022 geleid tot sterke inflatie en toenemende gasprijzen. Door deze ontwikkelingen stond de afgelopen periode in het teken van snel handelen op de korte termijn om ervoor te zorgen dat inwoners niet door het ijs zakten. Zo zijn er naast de landelijke maatregelen verschillende lokale maatregelen getroffen, zoals de indexering van de Geld-Terug-Regeling, de aanpak energiearmoede met verschillende initiatieven om de huishoudens met de laagste inkomens te stimuleren tot verduurzaming en het terugdringen van de energiekosten en is er t/m 2026 een extra stelpost in de begroting opgenomen ter ondersteuning van maatschappelijke organisaties en inwoners.

## **Kwalitatieve evaluatie bestaanszekerheidsbeleid door GGDrU**

De GGDrU heeft een kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar het bestaanszekerheidsbeleid. Hiervoor zijn o.a. diverse partners geïnterviewd. In de evaluatie van het bestaanszekerheidsbeleid door GGDrU zijn verschillende bevindingen naar voren gekomen:

Succesfactoren in het bestaanszekerheidsbeleid zijn onder meer de tevredenheid van stakeholders over het aanbod van regelingen en de laagdrempelige toegang tot deze regelingen, met inbegrip van meertalige toegang tot informatie en hulpverleningsinstanties. De afstemming en samenwerking tussen stakeholders, met speciale vermelding van netwerkbijeenkomsten gefaciliteerd door de gemeente, worden als positief ervaren. Investerings in preventie, vroegsignalering van armoede, en het waarborgen van continuïteit in financiële middelen en budgetten voor het bestaanszekerheidsbeleid worden als cruciaal beschouwd.

Verbeterpunten omvatten de behoefte aan meer transparantie en duidelijkheid over regelingen, mogelijk gerealiseerd via een (online) loket. Hoewel de samenwerking tussen stakeholders en de gemeente over het algemeen goed verloopt, zijn er mogelijkheden voor verbeteringen in coördinatie en samenwerking bij instanties voor inkomensondersteuning.

De diversiteit van de doelgroep van het bestaanszekerheidsbeleid wordt erkend, maar er is ruimte voor verbetering in het bereiken van specifieke groepen, zoals niet-Westerse migranten, nieuwe armen, laaggeletterden, economisch kansarme ouders met minderjarige kinderen en jongeren. Het vergroten van het bereik kan worden bevorderd door een betere definitie van de doelgroep, het benoemen van vindplaatsen, en het inzetten van ervaringsdeskundigen of intermediairs.

Het verbeteren van samenwerking is een terugkerend thema, waarbij stakeholders elkaar weliswaar kunnen vinden, maar een actieve samenwerking nog ontbreekt. Het belang van het kort en actief houden van communicatielijnen tussen stakeholders en de gemeente wordt benadrukt, samen met meer actieve doorverwijzing binnen het minimanetwerk.

De rol van de gemeente in het bestaanszekerheidsbeleid omvat regievoering, monitoring en evaluatie van regelingen, en het stimuleren van samenwerking tussen verschillende partijen. Partners spelen een rol in de uitvoering van beleid, zoals voorlichting, doorverwijzing, en het signaleren van inwoners

die hulp nodig hebben. Ze fungeren ook als sparringpartners voor het bestaanszekerheidsbeleid van de gemeente.

## Kwantitatieve evaluatie bestaanszekerheidsbeleid door GGDrU

De GGDrU heeft een kwantitatief onderzoek uitgevoerd naar het bestaanszekerheidsbeleid. Hiervoor zijn o.a. diverse partners geïnterviewd. Uit het onderzoek van de GGDrU blijkt dat 6,7 procent van de huishoudens in Zeist een laag inkomen heeft, wat tot 2020 langzaam was afgenomen. Ook het aantal huishoudens met een bijstandsuitkering vertoonde een daling. Echter, door de huidige energiecrisis wordt verwacht dat financiële problemen weer zullen toenemen, en deze percentages zullen stijgen. Drie procent van de huishoudens heeft langdurig een laag inkomen, en 7,3% van de kinderen groeit op in een huishouden met een laag inkomen. Een aanzienlijk deel van de volwassenen en senioren heeft moeite met rondkomen, en bijna 6 procent van de 19-65-jarigen heeft risicovolle schulden.

De dalende trend in financiële problemen tot 2020 heeft geleid tot verminderde statistieken zoals lagere huissuitzettingen. Ook het gebruik van ondersteunende diensten, zoals schuldhelpverlening en de Regionale Sociale Dienst, daalde tot 2020. Echter, vanaf 2020 is er weer een stijging te zien in het aantal aanvragen, bijvoorbeeld bij Stichting Leerkansen en het aantal cliënten bij de Voedselbank begin 2023. De stijging kan deels worden toegeschreven aan de invoering van ondersteunende regelingen.

Specifieke groepen die vaak financiële problemen ervaren, zijn 18-34-jarigen en mensen met een lage of middelbare opleiding. Deze bevindingen benadrukken de noodzaak van aandacht voor deze kwetsbare groepen en de mogelijke impact van externe factoren zoals de energiecrisis op de financiële situatie van huishoudens in Zeist.

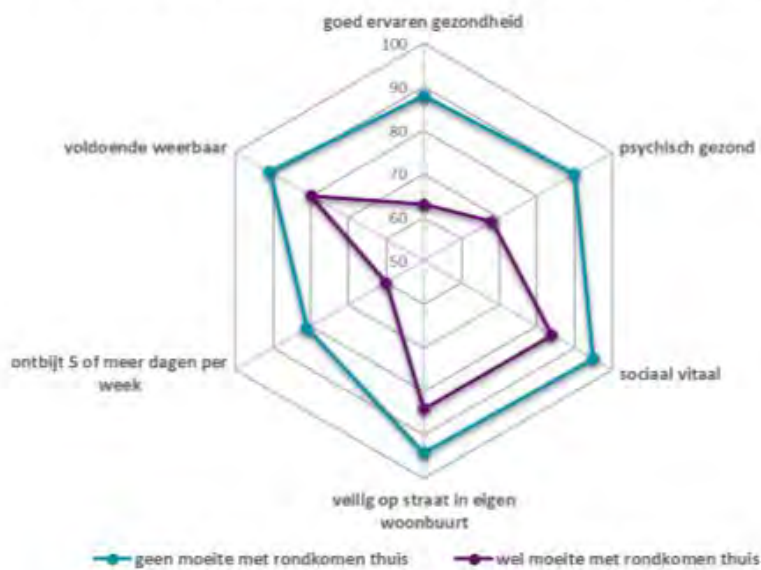
### **Relatie rondkomen en 6 domeinen van gezondheid**

Er bestaat een verband tussen armoede en gezondheid. Men zegt wel eens dat armoede ziek maakt en ziekte mensen armer maakt. Het ervaren van armoede en het hebben van schulden kan leiden tot aanzienlijke stress. Wanneer deze stress aanhoudt, kan dit zowel fysieke als psychische gezondheidsproblemen veroorzaken. Bovendien wordt het vermogen tot denken en handelen aangetast. Aanhoudende stress heeft een dubbel negatief effect op de gezondheid en vormt zo een cruciale factor bij het ontstaan en in stand houden van gezondheidsachterstanden. Omgekeerd kan ongezondheid leiden tot hogere kosten of beperkingen, zoals verminderde mogelijkheden om te werken en inkomen te genereren.

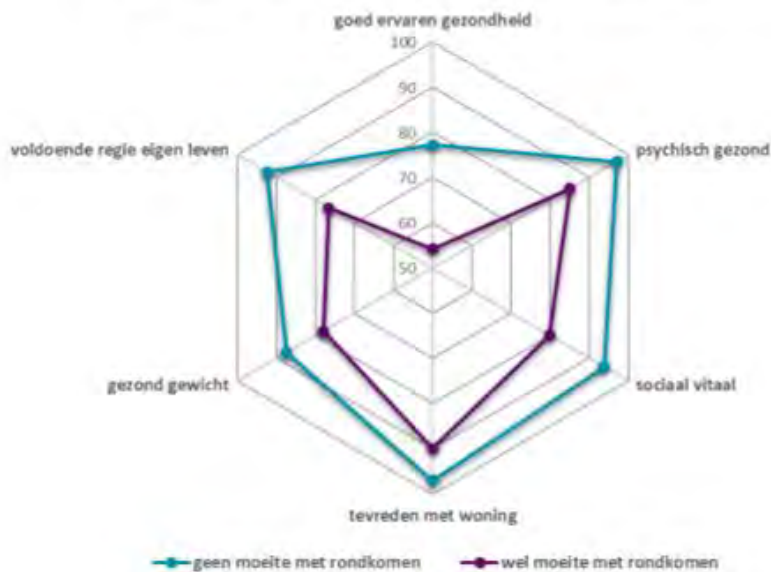
Dit wordt visueel weergegeven in onderstaande figuren. Hierin is te zien dat volwassenen die moeite hebben om financieel rond te komen, minder vaak een gezond gewicht hebben, minder controle over hun leven ervaren, minder vaak een als goed ervaren gezondheid hebben, zich minder vaak psychisch gezond voelen, zich minder sociaal vitaal voelen en ook minder tevreden zijn over hun woonsituatie.



Relatie rondkomen en 6 domeinen van gezondheid, 13-17 jaar (regio)



Relatie rondkomen en 6 domeinen van gezondheid, 19+ (regio)



## Uitkomsten focusgroep "Rondkomen van een laag inkomen"

De focusgroep "Rondkomen van een laag inkomen", begeleid door de GGDrU, benadrukt dat financiële problemen en onzekere huisvesting negatieve invloed hebben op de participatie in de samenleving en het welbevinden van inwoners. De bestaande miniregelingen worden als onvoldoende ervaren, waardoor deelnemen aan de samenleving moeilijk is. Deelnemers voelen dat ze overleven in plaats van leven, en dagelijkse activiteiten zoals het checken van energie- en bankrekening worden belastend.

Er wordt gewezen op de versnipperde informatievoorziening en het ontbreken van een centraal punt om benodigde informatie te vinden. Papierwerk vormt een bron van stress, vooral omdat veel processen nog steeds op papier plaatsvinden, wat problematisch is voor mensen met een laag inkomen die mogelijk geen toegang hebben tot een printer of scanner.

De focusgroep formuleert enkele verbeterpunten voor het bestaanszekerheidsbeleid:

- Inzet van ervaringsdeskundigen bij beleidsvorming en implementatie van verbeteringen.
- Meer menselijkheid, begrip, en betrokkenheid in het beleid.
- Faciliteren van bijeenkomsten waar ervaringsdeskundigen hun perspectief delen met professionals en ambtenaren.
- Ontwikkelen van een overzicht van alle financiële mogelijkheden en particuliere initiatieven om geld te besparen, en dit actueel houden.
- Wegnemen van drempels zoals complexe taal en procedures.
- Realiseren van een kledingbank met gratis en kwalitatieve kleding, schoenen, ondergoed, en beddengoed.
- Belang van essentiële voorzieningen zoals de U-pas, vooral voor openbaar vervoer, kleding, kapper, en sport.

## Uitkomsten straat-en diepte-interviews inwoners met een laag inkomen

Adviesbureau K2 heeft kwalitatief onderzoek gedaan naar het leven in bestaansonzekerheid in de gemeente Zeist. Naast de data van de GGD over de huidige stand van zaken op deze thema's willen we ook graag inzicht in hoe het leven er van inwoners in bestaansonzekerheid er uitziet. Centraal in het onderzoek stonden de vragen: Wat is een onzeker bestaan eigenlijk? Hoe ziet dat er voor inwoners van de gemeente Zeist uit? Wat vinden zij belangrijk, en wat kan de gemeente volgens deze inwoners doen om hen hierbij te ondersteunen?

Door middel van de straatinterviews en de diepte-interviews zijn de adviseurs op zoek gegaan naar patronen in de verhalen en belevingen van inwoners. Uit deze analyse blijkt dat er drie groepen kunnen worden onderscheiden die leven in bestaansonzekerheid: de dak- en thuislozen, mensen met een uitkering en werkenden armen.

Ook zijn er verschillende manieren waardoor mensen in een onzeker bestaan terecht komen:

- Door psychische problemen, waardoor zij niet (meer) kunnen werken.
- Door een life-changing event, zoals het plotseling overlijden van een echtgenoot of een scheiding.
- Door hoge inflatie en daardoor hogere maandelijkse lasten, waardoor mensen met een laag inkomen net over de rand worden geduwd.

Daarnaast zijn er verschillende overkoepelende ervaringen en belevingen die terugkomen als gevolg van een leven in bestaansonzekerheid. Deze zijn: stress, onzekerheid door inkomensgrenzen, een kleine wereld en moeite met rondkomen.

Verder geven mensen aan dat ze de ondersteunende hulporganisaties als waardevol en laagdrempelig ervaren. Mensen zijn dankbaar voor de hulp die ze krijgen. Hoewel hulpaanbod wordt geprezen, ervaren inwoners ook schaamte om hulp te vragen en te aanvaarden. Voornamelijk mensen met een niet-westerse migratieachtergrond ervaren dit meer, eer maar ook angst voor organisaties spelen hierbij een rol. Ook waren er een aantal mensen die aangaven geen hulp te willen vragen en het zelf te willen oplossen. Hiervoor bedenken ze allerlei creatieve oplossingen, zoals heel zuinig leven of ze vragen hulp aan vrienden of familie.

Naast de effecten die chronische stress heeft op gezondheid hebben de adviseurs dieper ingezoomd op de effecten van bestaansonzekerheid op de verschillende aspecten van gezondheid. Hieruit komen de volgende bevindingen voort:

- De meeste mensen die geïnterviewd zijn roken niet. Mensen die wel roken geven aan dat het leven in bestaansonzekerheid en de stress die zij daardoor ervaren het stoppen bemoeilijkt het stoppen.
- Een aantal mensen geeft aan dat ze moeite hebben om gezond te eten. Dit komt enerzijds doordat gezond eten als duurder wordt ervaren dan ongezond eten en anderzijds hebben ze door de stress geen zin om een gezonde maaltijd te kopen en leidt de stress tot meer en ongezond eten.
- Ook geven mensen aan dat ze wel wandelen of fietsen en wel meer zouden willen bewegen. Belemmeringen om dit te doen zijn tijd, geld en energie om te sporten.

Tot slot is er ook aan de inwoners gevraagd wat voor hen belangrijk is en hoe de gemeente hen daarin (meer) kan ondersteunen. Hieruit volgen de onderstaande conclusies en aanbevelingen:

- Er is meer behoefte aan het proactief onder de aandacht brengen van minimaregelingen en andere laagdrempelige voorzieningen bij mensen die hier gebruik van kunnen maken. Begrijpelijke en overzichtelijke informatievoorziening zou inwoners erg helpen.
- Verbeteren van de toegankelijkheid van minimaregelingen en beter informeren waar inwoners terecht kunnen voor informatie en hulp bij het aanvragen van de regelingen.
- Het faciliteren van buurkracht vanuit de gemeente. Er zit veel kennis en kracht bij inwoners zelf om elkaar te ondersteunen, maar deze wordt nog niet optimaal benut. Dit kan gefaciliteerd worden door het wijkbudget meer bekendheid te geven zodat inwoners zelf activiteiten kunnen opzetten om elkaar te ondersteunen en/of om door op openbare plekken prikboren op te hangen waar mensen tips voor een zuinig leven met elkaar kunnen delen.
- Specifiek t.a.v. gezondheid: tegemoetkoming in de kosten voor sporten en gezond eten en stimuleer een gezonde levensstijl via laagdrempelige organisaties die een vertrouwensband hebben met inwoners en voorkom belerende interventies en programma's. Wees hierbij faciliterend als gemeente.
- Opstellen van een gezamenlijke visie en werkprincipes met uitvoeringsorganisaties over de omgang en bejegening van inwoners in een kwetsbare positie.
- Organiseren van meer aanbod voor jongeren zowel ten aanzien van sportactiviteiten als voorlichting op scholen over geldzaken.
- Het opzetten van een kerngroep samen met ervaringsdeskundigen, inwoners, vrijwilligers, professionals en beleidsmedewerkers.

## H5 Panelonderzoek inwoners gemeente Zeist

Het panelonderzoek onder 799 inwoners van de gemeente Zeist, waarvan 562 leden van het GGD-panel en 237 respondenten via een open link, heeft inzicht opgeleverd in de prioriteiten en ideeën van de inwoners met betrekking tot het streven naar een gezond en prettig leven in Zeist.

### Belangrijkste doelen:

- Het verminderen van eenzaamheid (53%)
- Stoppen met roken (30%)
- Meer sporten en bewegen (62%)
- Vermindering van (overmatig) alcoholgebruik (26%)
- Het behouden van een gezond gewicht (52%)
- Sterke mentale gezondheid (50%)

### Ideeën voor verbeteringen:

- Samenwerken met bestaande instanties in plaats van nieuwe initiatieven op te starten.
- Laagdrempelige, betaalbare activiteiten aanbieden in diverse buurten voor verschillende leeftijdsgroepen, met aandacht voor senioren.
- Uitbreiding van snelfietsroutes, korte wandelroutes, en ontmoediging van autogebruik in wijken.
- Toegankelijk maken van sport voor iedereen, met name door meer grote grasvelden te voorzien van faciliteiten voor actief bewegen.

#### **Prioriteiten voor de gemeente:**

- Voorkomen van armoede en schulden (35%)
- Vergroten van de mogelijkheden om mee te doen aan de maatschappij (35%)
- Focus op doelgroepen met meer kans op financiële problemen, zoals werkende armen, jongeren, alleenstaanden, en huishoudens met niet-westerse migratieachtergrond (31%)

#### **Ideeën voor ondersteuning van mensen met een laag inkomen:**

- Begeleiding in financiële planning en budgettering.
- Directe support bij eerste schulden, inclusief betalingsregelingen of kwijtschelding.
- Inzetten van budgetcoaches in buurthuizen.
- Vereenvoudiging van regelingen voor inkomensondersteuning.

#### **Initiatieven van inwoners om te helpen:**

- Elkaar motiveren om te sporten en bewegen.
- Vrijwilligerswerk bij sportorganisaties en het organiseren van evenementen.
- Delen van sportabonnementen en het aanbieden van gratis sportactiviteiten voor buurtbewoners.
- Inzetten van buurtloketten op wijkniveau voor ondersteuning.

#### **Toegang tot hulp en financiële voorzieningen:**

- 51% weet niet waar hulp te krijgen bij geldproblemen.
- 73% vindt het lastig om hulp te vragen, vooral vanwege de wens om problemen zelf op te lossen en angst om vast te zitten aan regels.

#### **Zorgen over financiële situatie:**

- 6% heeft grote zorgen, 24% heeft enigszins zorgen, en 71% heeft geen zorgen.
- 69% van de respondenten geeft aan geen geldproblemen te hebben.

#### **Beweging en sportgedrag:**

- 47% beweegt niet voldoende.
- 32% beweegt wekelijks minimaal 2,5 uur matig intensief.
- 14% vindt het lastig om voldoende te bewegen.

#### **Hulp bij meer bewegen:**

Behoefte aan passende sport- en beweegactiviteiten in de buurt, aantrekkelijkere buurten om in te bewegen, goedkopere activiteiten, en sociale ondersteuning om samen te bewegen.

## H6 Samenvatting en conclusies

In dit hoofdstuk worden de resultaten uit voorgaande hoofdstukken samengevat en waar mogelijk ook conclusies getrokken.

### Samenvatting gezondheidsbeleid

Het gezondheidsbeleid in Zeist is gericht op het bevorderen van de gezondheid en het welzijn van inwoners, met verschillende initiatieven zoals de Beweegvriendelijke Omgeving, het Sport- en Preventieakkoord, JOGG-gemeente, Sportief Zeist, Mijn Leven 2.0, aandacht voor mentale gezondheid van jongeren, de coalitie tegen eenzaamheid, Zorg4Zeist en positieve gezondheid, alcoholpreventie, het Convenant NIX18, Gezond in de Stad (GIDS) met projecten als Aysma, Wijkgezonder, Groen doet Goed, kansrijke start en diverse andere lokale projecten.

Er is een integrale aanpak voor het bevorderen van gezondheid, waaronder initiatieven voor hulpverlening aan inwoners, Kansrijke Start, Gezonde School, en gezondheidsbevorderaars van de GGD. De focus ligt op gezonde leefstijl, meedoen en samenwerking met diverse partners om een gezonde en ondersteunende omgeving te creëren. Vrijwel de meeste activiteiten die in het kader van het gezondheidsbeleid zijn opgestart lopen nog steeds. Bewegen wordt ingezet als middel voor gezondheid. Ook wordt een beroep gedaan op het benutten van groen voor de gezondheid. Daarnaast zijn er wijkgerichte initiatieven ontstaan.

Het huidige gezondheidsbeleid in het kwalitatief onderzoek door de GGDrU laat sterke punten zien in focus en aanbod, maar er zijn verbeteringen nodig. Samenwerking met stakeholders wordt overwegend positief beoordeeld, maar er zijn knelpunten in het bereiken van diverse doelgroepen, zoals ouderen en mensen met een migratieachtergrond. Problemen in samenwerking worden toegeschreven aan factoren zoals personeelwisselingen en onduidelijke doelen. Aanbevelingen benadrukken het versterken van de gemeentelijke regierol en het integreren van gezondheidsbeleid met sport, bewegen en bestaanszekerheid. Inwoners tonen tevredenheid over het bestaande aanbod, waarbij kosten, laagdrempeligheid en inspraak een rol spelen. De integratie van gezondheid, sport, en bestaanszekerheid wordt gezien als kansrijk, met een oproep voor meer samenwerking op deze gebieden.

Uit het kwantitatief onderzoek naar het gezondheidsbeleid in Zeist blijkt dat de gezondheidsperceptie van jongeren, volwassenen en senioren is afgenomen, zonder de beoogde verbetering. Het beweeggedrag toonde geen verbetering bij jongeren en volwassenen, behalve bij senioren. Het percentage jongeren dat dagelijks fruit eet, steeg licht tussen 2015 en 2019. Mentale weerbaarheid verslechterde in alle leeftijdsgroepen, mede door factoren zoals de coronacrisis. Bij alcoholgebruik is het gebruik onder jongeren gestegen, terwijl volwassenen grotendeels voldoen aan de richtlijn van maximaal 1 glas alcohol per dag, met een daling van overmatig drinken onder volwassenen.

### Samenvatting evaluatie Preventie- en Handhavingsplan 2014-2018

De evaluatie van het Preventie- en Handhavingsplan 2014-2018 richt zich op het voorkomen van alcoholverstrekking aan minderjarigen en het tegengaan van dronkenschap onder jongvolwassenen. De meeste doelen zijn niet behaald, mogelijk door te ambitieuze streefcijfers en andere prioriteiten tijdens de coronaperiode. Het plan omvatte diverse activiteiten, maar er ontbrak een duidelijke samenwerkingsstructuur en monitoring. Gesprekken met professionals wijzen op signalen van excessief drinken onder scholieren en overlast door minderjarigen in horecastraten. Verbeteringen worden voorgesteld, zoals minder vrijblijvend alcoholbeleid in sport, betere naleving in horeca, integraal schoolbeleid, oudersteun voor NIX18, striktere handhaving in supermarkten, en georganiseerde vrijetijdsbesteding voor minderjarigen. Om de uitvoering te verbeteren, wordt gepleit

voor een gezamenlijke visie, gerichte beleidskeuzes, afstemming tussen domeinen, een duidelijke regierol van de gemeente, en een zichtbare voorbeeldfunctie. Het is duidelijk dat er werk aan de winkel is voor alcoholbeleid in de gemeente, met focus op het verminderen van gebruik en het verhogen van naleving door verstrekkers.

## Conclusies gezondheidsbeleid

Uit de terugblik van het gezondheidsbeleid in Zeist kunnen verschillende conclusies worden getrokken:

- 1. Diversiteit van initiatieven:** Het gezondheidsbeleid in Zeist kenmerkt zich door een diversiteit aan initiatieven, waaronder het bevorderen van een beweegvriendelijke omgeving, het sport- en preventieakkoord, het JOGG-programma, Sportief Zeist, Mijn Leven 2.0, aandacht voor mentale gezondheid van jongeren, de coalitie één tegen eenzaamheid, Zorg4Zeist met de focus op positieve gezondheid, alcoholpreventie, het convenant NIX 18, het programma Gezond in de Stad (GIDS), en verschillende specifieke projecten zoals Aysma en Groen doet Goed.
- 2. Samenwerking met diverse partners:** Het beleid wordt gekenmerkt door samenwerking met diverse partners zoals welzijn, onderwijs, sportverenigingen en zorginstanties. Het betrekken van meer dan 50 partners bij het sport- en preventieakkoord getuigt van een brede samenwerking op het gebied van sport en gezondheid.
- 3. Focus op preventie en integrale aanpak:** Er is een duidelijke focus op preventie en een integrale aanpak van gezondheidsproblemen. Verschillende initiatieven, zoals Welzijn op Recept, richten zich op alternatieve oplossingen voor niet-medische klachten, terwijl projecten zoals Groen doet Goed kinderen in contact brengen met de natuur als een vorm van preventie en bewustwording.
- 4. Innovatieve benaderingen:** Projecten zoals 'MijnLeven 2.0!' tonen een innovatieve benadering door digitale diensten te gebruiken om de mentale weerbaarheid te versterken.
- 5. Aandacht voor specifieke doelgroepen:** Specifieke initiatieven zoals Aysma richten zich op specifieke doelgroepen, zoals oudere migrantenvrouwen en richten zich op lokale behoeften en culturele diversiteit.
- 6. Monitoring en evaluatie:** De evaluatie van initiatieven, zoals de periodieke evaluatie van het sport- en preventieakkoord, geeft aan dat er aandacht is voor het monitoren van de effectiviteit van de genomen maatregelen. Daarnaast is er een uitgebreide evaluatie voor het project Aysma uitgevoerd. Ook de GGDrU voert periodiek gezondheidsonderzoek uit.
- 7. Impact van externe factoren:** De evaluatie geeft ook inzicht in de impact van externe factoren, zoals de coronacrisis, op de mentale gezondheid van jongeren.

## Samenvatting sportbeleid

Het sportbeleid in Zeist richt zich op het stimuleren van sportieve activiteiten, versterken van sportverenigingen, benadrukken van de maatschappelijke rol van sport, en verbeteren van accommodaties. Initiatieven omvatten onder andere sport- en beweegstimulering, vergroten van toegankelijkheid, onder de aandacht brengen van sportactiviteiten, en ondersteuning van sterke sportverenigingen.

Het beleid bevordert meedoen, samenwerking, en een veilig sport- en beweegklimaat. Het Masterplan Buitensportaccommodaties voorziet in kwaliteitsimpuls en samenwerking tussen clubs. De organisatie van sportbeleid wordt echter als versnipperd ervaren, met aanbevelingen voor optimalisatie van het tariefensysteem en ontschotting van beleidsterreinen.

Betrokkenheid van sport- en beweegaanbieders wordt gestimuleerd, met aanbevelingen voor duidelijke afspraken en samenwerking in een lokaal sportplatform. Verenigingsondersteuning moet leiden tot sterkere clubs die klaar zijn voor de toekomst waarin lokale samenwerking met maatschappelijke partners meer aandacht zal krijgen.

In juni 2023 is het Sport- en Preventieakkoord Zeist (SPAZ) herijkt, met focus op tien doelstellingen. Belangrijke actiepunten omvatten onder andere het stimuleren van beweging vanaf jonge leeftijd, intensivering van buurtfitness in sociaaleconomisch lagere gebieden, implementatie van gezonde voorzieningen zoals sportkantines en scholen, streven naar rookvrije sportaccommodaties, aandacht voor mentaal welzijn na de impact van COVID, en het bevorderen van inclusief sporten voor diverse doelgroepen. Ook wordt ingezet op ondersteuning en kwaliteit voor sportaanbieders, met focus op sociale veiligheid, integriteit, en samenwerking met maatschappelijke partners.

## Conclusies sportbeleid

Uit de terugblik van het sportbeleid in Zeist kunnen verschillende conclusies worden getrokken:

- 1. Focus op meedoen:** Het sport- en beweegstimuleringsbeleid heeft bijgedragen aan inclusie en toegankelijkheid met specifieke aandacht voor mensen met een beperking, jeugd, en het stimuleren van sportdeelname. Initiatieven zoals 'AZC in beweging', laagdrempelig sportaanbod bij Altrecht, en activiteiten voor mensen met Wmo- of Wlz-beschikking hebben meedoen aan sport en bewegen bevorderd. Het Jeugdfonds Sport en Cultuur heeft draagt bij aan ondersteuning voor kinderen uit gezinnen met een minimuminkomen.
- 2. Vergroten van bekendheid van sportactiviteiten.** Het onder de aandacht brengen van sport is gerealiseerd via de 'Sportzoeker' website, actief gebruik van sociale media, en sport- en cultuurfestivals. Sportief Zeist fungeert als een centraal doorverwijspunt en de bekendheid van sportactiviteiten vergroot.
- 3. Sterkere sportverenigingen:** Het streven naar sterke sportverenigingen, met betaalbare sport, ondersteuning vanuit Sportief Zeist, en samenwerking tussen clubs, heeft positieve resultaten opgeleverd. Verenigingen ontvangen op maat gemaakte ondersteuning, en diverse initiatieven hebben samenwerking. Er is geïnvesteerd in samenwerking tussen sportverenigingen en scholen voor schoolsporttoernooien en clinics.
- 4. Ondersteuning doelgroepen:** Het sportbeleid heeft gerichte inspanningen geleverd om bepaalde doelgroepen te ondersteunen en enthousiasmeren voor een actieve leefstijl, met specifieke initiatieven zoals de Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI), Tijgergym voor kleuters, en beweegprogramma's zoals buurtfitness, fit-tests, beweegactiviteiten voor kinderen, en kennismakingsaanbod voor jongeren. De samenwerking met kinderfysiotherapie en initiatieven zoals het Nijntje Beweegdiploma richten zich op preventie van blessures en motorische ontwikkeling.
- 5. Maatschappelijk betrokken verenigingen:** Sportief Zeist heeft actief bijgedragen aan het stimuleren van open en maatschappelijk betrokken verenigingen om een veilig sport- en beweegklimaat te creëren. Initiatieven omvatten o.a. ondersteuning voor gezonde sportkantines en rookvrije accommodaties.
- 6. Kwaliteitsimpuls accommodaties en clubs:** Het Masterplan Buitensportaccommodaties heeft gezorgd voor een kwaliteitsimpuls en samenwerking tussen clubs, met aanpassingen voor specifieke behoeften.
- 7. Realisatie van sport- en speelplekken in de openbare ruimte** heeft meer aandacht: Er is beperkte aandacht geweest voor sport- en speelplekken in de openbare ruimte. Aanbevolen wordt in het nieuwe beleid meer in te zetten op de inrichting van beweegvriendelijke openbare ruimtes en expliciet de verbinding te zoeken met het nieuwe speelbeleidsplan.

8. **De gemeentelijke organisatie van sportbeleid is versnipperd:** er is behoefte aan eenduidige sturing op samenwerking tussen verschillende afdelingen.
9. **Het sportplatform is nog niet van de grond gekomen:** Hoewel sessies zijn gehouden om een lokaal sportplatform op te richten, blijft de status onduidelijk. Aanbevolen wordt om betrokkenen bijeen te roepen en formele afspraken te maken.
10. **Het tarievenstelsel moet geactualiseerd worden:** Het tarievenstelsel heeft historische groei doorgemaakt, en het wordt aanbevolen onderzoek te doen naar het tarievenbeleid, inclusief kosten/batenanalyse. Pleidooi voor ontschotting in de visie op beheer, met de gemeente als eigenaar van velden en buitenruimte en verenigingen als verantwoordelijke voor opstellen. Ook beleidsregels voor binnensportaccommodaties moeten worden geactualiseerd.
11. **Nog meer investeren in samenwerking:** Nauwere samenwerking tussen Sportief Zeist, exploitanten van sportaccommodaties, en sportverenigingen wordt aanbevolen, waarbij buurtsportcoaches meer gebruik zouden moeten maken van beschikbare sportfaciliteiten.

## Samenvatting bestaanszekerheidsbeleid

Het bestaanszekerheidsbeleid in Zeist is erop gericht om bestaanszekerheid te bieden en om grip te krijgen op het leven. Uitgangspunten van het beleid zijn: aandacht voor individuele situaties en een preventieve en positieve aanpak. Het bestaanszekerheidsbeleid kent verschillende inkomensondersteunende maatregelen en initiatieven van maatschappelijke partners.

De doelen van het beleid zijn het verminderen van armoede, verhogen van inkomens, voorkomen van schulden en het verminderen van financiële stress. Belangrijke punten zijn netwerksamenwerking, vergroten van het bereik van minimaregelingen, het instellen van één loket voor toegang, overgang naar maatwerk, nadruk op persoonlijke begeleiding en versterking van de uitvoering en samenwerking.

De coronacrisis heeft veel impact gehad op het behalen van de beoogde beleidsdoelen. Daarnaast heeft het bestaanszekerheidsbeleid alleen direct meetbare effecten, maar ook indirect effecten op het gebied van gezondheid, welzijn en onderwijs. In de afgelopen beleidsperiode heeft bestaanszekerheid een enorme betekenis gekregen. Bovendien hebben de inflatie- en energiecrisis geleid tot snel handelen op de korte termijn door lokale maatregelen te treffen die aanvullend zijn op de Rijksmaatregelen.

De kwalitatieve evaluatie van het bestaanszekerheidsbeleid door GGDrU benadrukt succesfactoren, waaronder tevredenheid over het regelingaanbod, laagdrempelige toegang, en effectieve samenwerking tussen stakeholders. Investerings in preventie en vroegsignalering worden als cruciaal beschouwd. Verbeterpunten omvatten de behoefte aan meer transparantie, duidelijkheid over regelingen en verbeteringen in coördinatie tussen instanties voor inkomensondersteuning. Er is erkenning voor de diversiteit van de doelgroep, maar het bereiken van specifieke groepen vereist verbetering. Samenwerking, actieve communicatie en doorverwijzing binnen het minivanetwerk kunnen worden versterkt. De gemeente speelt een centrale rol in regievoering, monitoring en samenwerking, terwijl partners ondersteuning bieden en fungeren als sparringpartners voor het beleid.

Het kwantitatieve onderzoek van GGDrU wijst uit dat 6,7% van de Zeister huishoudens een laag inkomen heeft, dat tot 2020 daalde. Echter, door de energiecrisis wordt verwacht dat financiële problemen zullen toenemen. Ongeveer 3% heeft langdurig een laag inkomen, 7,3% van de kinderen groeit op in zo'n huishouden, en bijna 6% van de 19-65-jarigen heeft risicovolle schulden. Financiële problemen daalden tot 2020, maar sindsdien stijgt het aantal aanvragen voor ondersteunende



diensten, mogelijk door nieuwe regelingen. Specifieke aandacht is nodig voor kwetsbare groepen zoals 18-34-jarigen en laagopgeleiden, gezien de mogelijke impact van de energiecrisis op hun financiële situatie.

De focusgroep "Rondkomen van een laag inkomen" benadrukt de negatieve impact van financiële problemen en onzekere huisvesting op de participatie en het welzijn van inwoners. Huidige minimaregelingen worden als ontoereikend ervaren, wat deelname aan de samenleving bemoeilijkt en een overlevingsmentaliteit creëert. Er is behoefte aan verbeteringen, zoals de inzet van ervaringsdeskundigen bij beleidsvorming, meer menselijkheid en begrip in het beleid, en het faciliteren van bijeenkomsten tussen ervaringsdeskundigen en professionals. Andere suggesties omvatten het ontwikkelen van een overzicht van financiële mogelijkheden, het verminderen van drempels zoals complexe taal en procedures, en het realiseren van een kledingbank. De essentiële rol van voorzieningen zoals de U-pas, met name voor openbaar vervoer, kleding, kapper en sport, wordt benadrukt.

## Conclusies bestaanszekerheidsbeleid

Uit de terugblik van het bestaanszekerheidsbeleid in Zeist kunnen verschillende conclusies worden getrokken:

**1. Integrale benadering:** Het beleid, gericht op het waarborgen van de bestaanszekerheid van inwoners, blikt terug op een beleidsperiode die aansluit bij de bredere visie van het sociaal domein. Gedurende deze periode heeft het beleid gewerkt als een ondersteunende kracht voor inwoners die moeite ondervonden om grip op hun leven te behouden, veelal als gevolg van een laag inkomen of beperkte bestedingsruimte. In de uitvoering werd de individualiteit van elke situatie (maatwerk) benadrukt met daarnaast een focus op preventie om perspectief te bieden. De aanpak richtte zich op het geheel van de problematiek, gericht op de leefwereld en aansluitend op andere beleidsdomeinen zoals onderwijs, werk en gezondheid.

**2. Ondersteuning voor grip op het leven, praktisch en financieel:** De ondersteuning, verleend door zowel vrijwilligers als professionals, omvatte niet alleen praktische hulp, maar ook inkomensondersteuning via verschillende minimaregelingen. Het beleid had als doel om zowel tijdelijk als blijvend ondersteuning te bieden, resulterend in het verminderen van armoede, het verhogen van inkomens tot op het sociaal minimum, en het voorkomen of beter beheersbaar maken van schulden.

**3. Terugdringen van stress:** concrete doelstellingen werden gesteld, gericht op het verminderen van armoede, verhogen van inkomens en het beheersbaar maken van schulden. Het streven was om de financiële last te verlichten, zodat inwoners in staat zouden zijn vooruit te denken en te werken aan een betere toekomst, aangezien financiële zorgen vaak stress veroorzaken en vooruitgang belemmeren.

**4. Netwerksamenwerking:** het belang van netwerksamenwerking komt prominent naar voren. Versterking van samenwerking binnen het sociaal domein en met externe partners is van cruciaal belang voor effectieve uitvoering.

**8. Maatschappelijke winst:** het succes van het bestaanszekerheidsbeleid gaat verder dan meetbare cijfers, met waardevolle, soms niet direct meetbare, resultaten in termen van gezondheid en welzijn.

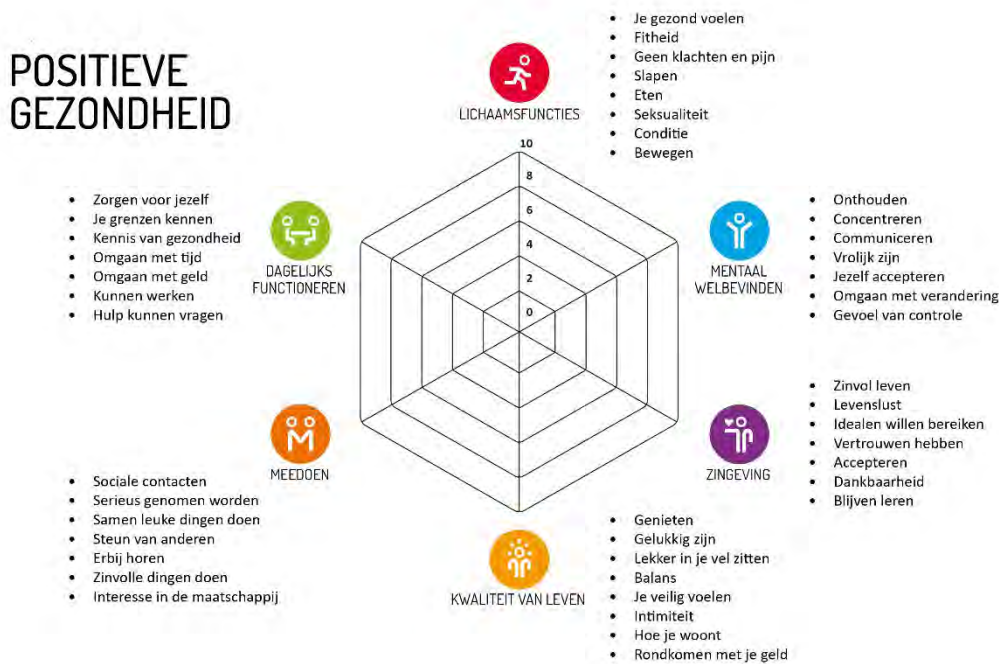
## Panelonderzoek

Het panelonderzoek in Zeist onder 799 inwoners geeft overzicht in de prioriteiten en ideeën voor een gezond en prettig leven. Belangrijke doelen zijn het verminderen van eenzaamheid, stoppen met

roken, meer sporten, minder alcoholgebruik, een gezond gewicht behouden, en sterke mentale gezondheid. Verbeteringsideeën omvatten samenwerking met bestaande instanties, laagdrempelige buurtactiviteiten, uitbreiding van fiets- en wandelroutes, en toegankelijke sportfaciliteiten. Gemeentelijke prioriteiten moeten zijn het voorkomen van armoede, het vergroten van maatschappelijke participatie, en aandacht voor kwetsbare doelgroepen. Ondersteuning voor mensen met een laag inkomen omvat financiële planning, directe hulp bij schulden, inzet van budgetcoaches, en vereenvoudiging van regelingen. Inwoners nemen initiatieven zoals elkaar motiveren om te sporten en vrijwilligerswerk bij sportorganisaties. Toegang tot hulp en financiële voorzieningen blijkt een uitdaging, met zorgen over de financiële situatie bij een klein percentage. Bewegings- en sportgedrag vertoont ruimte voor verbetering, met de behoefte aan geschikte activiteiten, aantrekkelijke buurten, betaalbare opties, en sociale ondersteuning.

## H7 Contouren voor het nieuwe beleid

De huidige beleidsplannen zijn verlopen. Het is tijd om onze beleidsplannen te actualiseren, met een focus op de verbinding tussen gezondheid, sport, bewegen, en bestaanszekerheid. Landelijke ontwikkelingen, zoals het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het nieuwe sportakkoord, vragen om een heroverweging van ons huidige beleid en bieden tegelijkertijd al speerpunten voor het nieuwe beleid. Belangrijk hierbij is de integratie van **positieve gezondheid** als leidraad voor het nieuwe beleid.



Het concept van positieve gezondheid is van groot belang voor het nieuwe beleid op het gebied van gezondheid, sport-bewegen en bestaanszekerheid, met name in relatie tot armoede en gezondheid. Positieve gezondheid gaat verder dan de afwezigheid van ziekte en richt zich op het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven om te gaan.

Op basis van de bevindingen uit de evaluatie, zie hoofdstuk 4, kunnen we het volgende benadrukken:

**Armoede en stress:** Positieve gezondheid erkent dat gezondheid niet alleen wordt beïnvloed door biologische factoren, maar ook door sociale en economische omstandigheden. Het ervaren van armoede en het hebben van schulden kunnen leiden tot aanzienlijke stress, wat een belangrijk element is in de bredere definitie van gezondheid volgens het concept van positieve gezondheid.

**Fysieke en psychische gezondheidsproblemen:** Positieve gezondheid benadrukt dat gezondheid niet alleen gaat over de afwezigheid van ziekte, maar ook over het welbevinden op fysiek en psychisch gebied. Aanhoudende stress als gevolg van armoede kan leiden tot zowel fysieke als psychische gezondheidsproblemen, wat in lijn is met het brede perspectief van positieve gezondheid.

**Breed perspectief:** De visuele weergave van het spinnenweb in H4 benadrukt dat armoede niet alleen gevolgen heeft voor de fysieke gezondheid, maar ook voor andere aspecten van welzijn, zoals sociale

vitaliteit en tevredenheid over de woonsituatie. Dit sluit aan bij het brede perspectief van positieve gezondheid, waarin meerdere dimensies van welzijn worden erkend.

Voor het toekomstig beleid betekent dit dat we ons niet alleen moeten richten op de symptomen van armoede, maar ook het bevorderen van het vermogen van mensen om veerkrachtig met hun situatie om te gaan. Dit betekent maatregelen die gericht zijn op het verminderen van stress, het verbeteren van sociaaleconomische omstandigheden en het bevorderen van een breder welzijn en een gezonde leefstijl.

De afgelopen jaren hebben we samen met diverse partners veel bereikt, waaronder het Sport- en Preventieakkoord, Gezonde Jeugd, Gezonde toekomst (JOGG), Zorg4Zeist, Aysma, Groen doet Goed, Kansrijke Start, Gezonde School, Jeugdfonds sport- en cultuur, en diverse netwerksamenwerkingen rondom minima, energietoeslag, energiemaatjes en het stimuleren van het gebruik van de minimaregelingen.

Sport is eveneens in de schijnwerpers geplaatst, met sterke en vitale sportverenigingen dankzij de inzet van Sportief Zeist en buurtsportcoaches. Het Masterplan Buitensportaccommodaties heeft bijgedragen aan het op orde brengen van accommodaties en de buitenruimte. Ook aan de kwaliteit van de binnensportaccommodaties wordt gewerkt.

Voor het nieuwe beleid streven we naar een nog diepere verbinding tussen gezondheid, sport/bewegen, en bestaanszekerheid. Hoewel veel successen geboekt zijn, erkennen we dat niet iedereen in de samenleving even goed bereikt wordt, en sommigen niet in staat zijn om hun situatie te veranderen. Daarom leggen we in het nieuwe beleid extra nadruk op het terugdringen van kansenongelijkheid onder jongeren en het verkleinen van gezondheidsverschillen.

We begrijpen dat de context waarin mensen leven, zoals armoede, schulden, huisvesting, eenzaamheid, of werkloosheid, een grote invloed heeft op hun gezondheid. Daarom is het cruciaal om deze factoren aan te pakken om op die manier de gezondheid te verbeteren. Mensen met chronische stress hebben vaak moeite met leefstijlveranderingen en het nemen van lange termijn beslissingen. Landelijk onderzoek benadrukt dat mensen met een lage sociaaleconomische status (SES) gemiddeld 7 jaar korter leven.

Gezondheidsverschillen zijn ook in bepaalde Zeister wijken zichtbaar, wat de noodzaak van een wijkgerichte aanpak benadrukt. De kwaliteit en inrichting van de leefomgeving zijn eveneens van belang, en met de komst van de Omgevingswet zien we kansen voor verdere verbeteringen.

Deze uitdagingen vragen om een integrale aanpak, waarbij we gezondheid, sport/bewegen, en bestaanszekerheid in samenhang benaderen. De principes van positieve gezondheid bieden daarbij richting, waarbij we niet alleen naar gezondheidsproblemen kijken, maar ook naar veerkracht, eigen regie, en een zinvol en gezond leven. Sport en bewegen dragen hier positief aan bij, evenals bestaanszekerheid voor een stabiele basis.

Als basis voor de ontwikkeling van het nieuwe beleid zien we de volgende **5 uitgangspunten**. Deze uitgangspunten zijn op 13 november besproken tijdens een bijeenkomst met diverse stakeholders zoals maatschappelijke organisaties en sportverenigingen. Tijdens de bijeenkomst bleek er veel draagvlak te zijn voor deze uitgangspunten voor het nieuwe beleid.

### **1. Regierol voor Bestaanszekerheid, Sport en Bewegen, en Gezondheid**

Het versterken van de aanjaag en regierol van de gemeente biedt een strategisch kader om actiever te sturen op het betrekken van diverse groepen en partners. Dit heeft het potentieel om de

effectiviteit van het beleid nog verder te verhogen onder meer op lange termijn doelen, gezamenlijke strategie, ontmoeting onderling, duurzame inzet. We koppelen het aan de lokale netwerkstructuur die in het plan van aanpak Samen Gezonder in Zeist (GALA/SPUK) is opgenomen.

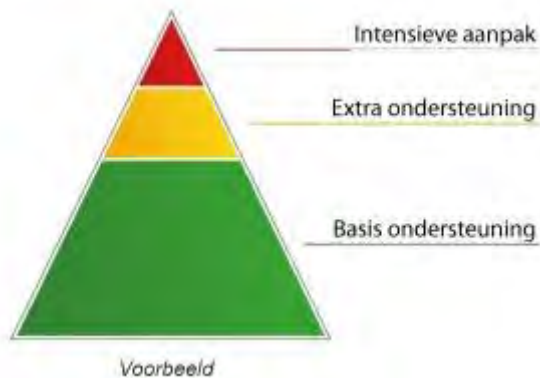
## 2. Wijkgerichte benadering voor de juiste doelgroepen

De evaluatie van het beleid bevestigt de noodzaak om specifieke doelgroepen effectiever te bereiken. Een wijkgerichte aanpak zorgt voor een meer gerichte aanpak om maatwerk te kunnen leveren. Door flexibel in te spelen op de actuele behoeften en uitdagingen binnen specifieke wijken, kan de gemeente blijven bijdragen aan het bevorderen van gezondheid in verschillende buurten/wijken. Naast buurt Vollenhove zou Zeist West een volgende wijk kunnen zijn waar wijkgerichte aanpak wordt ingezet.

We streven naar een beleid dat zowel voor iedereen toegankelijk is als een effectieve wijkgerichte aanpak omvat. In aanvulling op onze focus op specifieke wijken, verzekeren we dat onze inspanningen niet uitsluitend gericht zijn op de groep inwoners die te maken heeft met de meest ernstige problemen.

## 3. Getrapte ondersteuning met brede basisondersteuning en gerichte ondersteuning

Het getrapte model van brede basisondersteuning en gerichte ondersteuning vormt een raamwerk voor toekomstig beleid en uitvoering. Dit model benadrukt de cruciale rol van zowel algemene voorlichting en activiteiten als specifieke interventies voor kwetsbare groepen, zoals ouderen, minimagroepen, inwoners met een migratieachtergrond en jongeren/jongvolwassenen. Het uiteindelijke doel is een alomvattende aanpak die aansluit bij de diverse behoeften van de samenleving.



## 4. Samenwerking met sportclubs, scholen en welzijn voor meer sportparticipatie

De evaluatie benadrukt aanhoudende uitdagingen met betrekking tot beweging en gezond gewicht, vooral onder jongeren en volwassenen. De samenwerking tussen de gemeente Zeist en lokale sportclubs, zoals vastgelegd in het Sport- en Preventieakkoord, wordt daarmee nog relevanter. Een intensievere betrokkenheid van sportclubs, maar ook scholen en welzijn, biedt de mogelijkheid om specifieke doelstellingen op het gebied van beweging en gezondheid doelgerichter aan te pakken, waardoor de positieve impact op de samenleving wordt vergroot.

## 5. Gezondheidsthema's GALA als basis voor de nota sport/bewegen en gezondheid

Dit uitgangspunt sluit nauw aan bij de samenhangende benadering van de gemeente, waarbij de GALA-gezondheidsthema's (uitgewerkt in het plan van aanpak 'Samen gezonder in Zeist 2023 - 2026') worden geïntegreerd in de nota sport en gezondheid. Door de gezondheidsdoelen te verbinden met

bestaanszekerheid, heeft de gemeente een strategie om de synergie tussen deze essentiële aspecten van het welzijn van inwoners te versterken. Deze geïntegreerde aanpak bevordert duurzame verbeteringen en draagt bij aan het welzijn, gezondheid, actieve leefstijl en stabiele (financiële) basis van Zeister inwoners.

## Specifieke aandachtspunten voor het nieuwe gezondheidsbeleid

Op basis van de uitgevoerde kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeken heeft GGDrU de volgende adviezen gegeven voor het opstellen van nieuw beleid.

1. Allereerst wordt aangeraden om de lokale gezondheidsnota te vergelijken met de nationale nota volksgezondheid en gebruik te maken van de ambities en uitwerkingen daarin. Thema's zijn: A. Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving, B. Gezondheidsachterstanden verkleinen, C. Druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen en D. Vitaal ouder worden.
2. Het belang van het integreren van het gedachtegoed van positieve gezondheid in het beleid wordt benadrukt. Een praktische suggestie is het gebruik van een doelenboom, waarin ambities worden vertaald naar concrete activiteiten, met evaluatie als essentieel onderdeel.
3. Om het bereik van inwoners te vergroten, wordt geadviseerd om intensief samen te werken met sleutelfiguren in de wijken. Speciale aandacht moet worden besteed aan het bereiken van ouderen en laaggeletterden, ook offline, via diverse communicatiekanalen. Het belang van investeren in de gehele samenleving en niet alleen in specifieke groepen wordt benadrukt.
4. Voor duurzaam gezondheidsbeleid wordt aanbevolen om doelen voor meerdere beleidsperiodes te continueren en subsidies voor langere periodes te verstrekken. Het gebruik van incidenteel geld voor het opstarten van initiatieven die nadien gecontinueerd en geborgd kunnen worden, wordt aangemoedigd. Het beleid moet gestoeld zijn op de volgende vier pijlers voor een complete aanpak: educatie, signalering en ondersteuning, omgeving, en regelgeving en handhaving.
5. Het Plan van Aanpak GALA dient als basis voor gezondheidsbeleid, waarbij lacunes in het nieuwe beleid aangevuld moeten worden. De focus moet blijven liggen op leefstijlthema's zoals beweging, gezond gewicht, mentale weerbaarheid en alcoholpreventie. Daarnaast wordt aangeraden de gezonde leefomgeving als basis voor het gezondheidsbeleid te nemen, waarbij investeringen in de sport- en beweegtak worden aangevuld met andere initiatieven buiten de sportsector.

## Specifieke aandachtspunten voor het nieuwe bestaanszekerheidsbeleid

Op basis van de uitgevoerde kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeken, het panelonderzoek en de focusgroep heeft GGDrU de volgende adviezen gegeven voor het opstellen van nieuw beleid.

1. Voor bestaanszekerheid wordt geadviseerd om ambassadeurs met ervaringsdeskundig perspectief in te zetten en hen actief te betrekken bij beleidsacties. Het belang van een betere ontsluiting van financiële regelingen, met behulp van ervaringsdeskundigen, wordt benadrukt.
2. Verder wordt aangeraden om realiseerbare doelen te stellen die direct ten goede komen aan de doelgroep, zoals het opzetten van een tweedehandskledingzaak.
3. Het versterken en investeren in het minimanetwerk is ook cruciaal, waarbij organisaties onderling informatie moeten delen en regelmatige uitwisselingsbijeenkomsten moeten organiseren.

4. De introductie van een U-pas met diverse voorzieningen wordt aanbevolen, en speciale aandacht moet worden besteed aan de nieuwe doelgroep 'middeninkomens'.
5. Het verbinden van bestaanszekerheidsthema's aan een taalspoor en het overkoepelende programma moeten worden overwogen.
6. Ook wordt voorgesteld om te onderzoeken of er een regeling kan worden ingevoerd waarbij niet alleen naar de inkomensgrens wordt gekeken, maar ook naar de totale daadwerkelijke kosten.
7. Een overkoepelend programma dat gezondheid, sport, beweging en bestaanszekerheid verbindt, wordt aanbevolen als basis voor het beleid.
8. Het oppakken van eenvoudige, direct uitvoerbare initiatieven ('laaghangend fruit') en het integreren van gezondheid, beweging en bestaanszekerheid in bestaande projecten wordt benadrukt.
9. Het belang van een proactieve gemeentelijke rol als aanjager en verbinder, vooral op het gebied van regievoering, wordt onderstreept.
10. De samenwerking met ketenpartners moet worden geoptimaliseerd, met aandacht voor lange termijndoelen, gezamenlijke strategieën en duurzame inzet.

## Specifieke aandachtspunten voor het nieuwe sport- en beweegbeleid

Hieronder staan enkele specifieke aandachtspunten voor het toekomstige beleid.

### 1. Nadruk op sport als doel én middel:

In de nieuwe nota moet sport niet alleen als middel, maar ook als doel benadrukt worden. Het belang van een goede basissportinfrastructuur en accommodaties werd benadrukt als essentieel voor het sportbeleid. Dit kan mooi aansluiten op het getrapte model (de driehoek) met de brede basis aan de onderkant waarmee je in principe iedereen wil bereiken. Sport als doel zit hem vooral in het voorwaardenscheppende accommodatiebeleid (velden, hallen, zwembad, gymlokalen, trapveldjes, speelplekken, scouting) tegen een niet-kostendekkend huurtarief.

### 2. Bewegvriendelijke omgeving:

Er moet aandacht zijn voor het creëren van beweegvriendelijke omgevingen, zoals sportlinten door de wijk, ommetjes, fietsprojecten, om inwoners te stimuleren om meer te bewegen. Hiermee geef je een prikkel aan bewegen, en het overbruggen van afstanden te voet en op de fiets. Bewegvriendelijke omgevingen kun je ook verbinden aan sportparken, door middel van beweegroutes in en tussen sportparken. Daarmee maak je als gemeente een verbinding tussen sportaccommodaties en het gebruik daarvan en informele sportroutes.

### 3. Regie bij de gemeente:

Het is van belang dat de gemeente de regie behoudt en een centrale rol speelt in de uitvoering van het sportbeleid. Dit betekent dat de gemeente een rol heeft in beleidsbepaling, aansturing en bijsturing van dit beleid en als opdrachtgever bij de uitvoering. Ook vraagt het om goede afstemming van dit integrale beleid, waarin een ruimtelijke, sociale, financiële, organisatorische en logistieke component zit.

### 4. Multifunctioneel gebruik van sportvelden en accommodaties:

Stimulering van multifunctioneel gebruik werd benadrukt, met specifieke aandacht voor het gebruik door commerciële (sport- en beweeg) aanbieders en niet-sportaanbieders, zoals het onderwijs, welzijn, zorg, kinderopvang en bedrijfsleven. Dit vraagt om goed sportparkmanagement en integrale regelgeving voor gebruik van de voorzieningen.

## **5. Openbaar gebruik van sportvelden/ open sportparken**

Het stimuleren van openbaar gebruik, zoals beweegpleinen, is belangrijk, maar hierbij moeten de zorgen van verenigingen met betrekking tot overlast en vandalisme serieus worden genomen. Dit betreft met name het concept 'Open sportpark' waarmee wordt beoogd het park zo optimaal mogelijk te benutten door letterlijk hekken te verwijderen en bewoners de mogelijkheid te bieden gebruik te maken van de velden. Dit vraagt uiteraard om gebruikers-, - en beheerafspraken en toezicht. Wat mag wel en niet op de velden? Hoe gaan we om met de eigendommen van de club? Welke gebruikerstijden zijn wel en niet geschikt? Kortom: Het beleid moet aandacht besteden aan open sportparken en wandelmogelijkheden, waarbij rekening wordt gehouden met overlast en bescherming van huurders.

## **6. Breedtesport versus topsport:**

Het beleid moet een duidelijke uitspraak doen over de balans tussen breedtesport en topsport. Gemeenten kunnen vooral een rol spelen, samen met de lokale sportaanbieders, bij talentontwikkeling, evenementen en topteamclubs, zoals hockeyclub Schaerweijde in Zeist. Huldiging van lokale kampioenen of de sporter van het jaar zijn ook goede voorbeelden.

## **7. Privatisering:**

Het vraagstuk van privatisering van sportvoorzieningen en (het uitbesteden van beheer- en onderhoudstaken van) accommodaties moet worden bekeken. Voorbeeld hiervan is het zwembad dat in handen is van een BV waarvan de gemeente Zeist voor 50% eigenaar is. Uiteraard zijn er voor- en nadelen verbonden aan het verzelfstandigen van (exploitatie, beheer en/of eigendom van) accommodaties. Zo raak je per definitie een deel van je invloed kwijt bij uitbesteding.

## **8. Kwaliteit van accommodaties:**

Het sportbeleid moet aandacht besteden aan het waarborgen van de kwaliteit van accommodaties. Dit vraagt om normering en handhaving van de kwaliteit van sportaccommodaties. Deels betreft dit landelijke normering zoals die is vastgelegd in het kwaliteitsbeleid sportaccommodaties van de landelijke organisaties NOC\*NSF en Vereniging Sport en Gemeenten. Gemeenten kunnen aanvullende kwaliteitsafspraken maken met gebruikers en exploitanten.

## **9. Inclusiviteit:**

Het uitgangspunt van het beleid is dat iedereen moet kunnen deelnemen aan sportieve en beweegactiviteiten. Sportclubs, ondernemende sportaanbieders en buurtsportcoaches dragen hier alle aan bij. Samenwerking met het onderwijs, welzijn en zorg zijn hierbij belangrijk om doelgroepen bij sport en bewegen te betrekken.

## **10. Duurzaamheid:**

Sportverenigingen moeten door de gemeente worden ondersteund in duurzaamheid. Duurzaamheid vatten wij hierbij breed op: bij nieuwbouw, sloop, vervanging en renovatie, in bouw, onderhoud, beheer en bij gebruik.

Het beleid moet aansluiten bij het duurzaamheidsprogramma van de gemeente en de verduurzaming van accommodaties. Met Sportief Opgewekt vindt een inventarisatie plaats van verduurzamingsmogelijkheden bij sportclubs met een eigen accommodatie. De adviezen kunnen worden geïmplementeerd in het kader van de BOSA 2024 (subsidie VWS).



Daarnaast neemt de gemeente ook haar eigen verantwoordelijkheid bij verduurzaming van gemeentelijke eigendommen, bouwprojecten en faciliteiten, zoals ledverlichting op sportparken. Eventuele overlast van sportparkverlichting voor inwoners uit de directe omgeving zal de gemeente beperken door toepassing van kleppen.

#### **11. Zwembadbeleid:**

Het beleid ten aanzien van het zwembad moet worden opgenomen in het nieuwe sportbeleid.

Er is behoefte aan verbinding tussen het zwembad en ontwikkelingen vanuit de gemeente, zoals de brede SPUK.

Er moet meer aandacht zijn voor ondernemerschap en het verhogen van inkomsten in het zwembad.

Kansen hiervoor doen zich voor door:

- Zwemverenigingen te betrekken bij maatschappelijke opgaven (GALA, sportakkoord)
- Zwemveiligheid (diplomazwemmen) hoger op de agenda te zetten
- Zwemmen te beschouwen als onderdeel van motorische vaardigheden van kinderen en daarmee het zwembad een plek te geven als “natte gymles”
- Met SRO afspraken te maken over marketing van uren zwembadverhuur overdag doordeweeks
- Het zwembad mee te nemen in de toekomstvisie Dijnseburg.

#### **12. Centrale rol van sport binnen de organisatie:**

Sport moet een centrale rol spelen binnen de gemeentelijke organisatie en een integraal karakter hebben. Sport is een volwaardig onderdeel van lokaal beleid met raakvlakken op ruimtelijk, sociaal, economisch en pedagogisch gebied. Sport is een essentieel onderdeel van een prettige woonomgeving voor bewoners en bezoekers van Zeist. Zeist is bijvoorbeeld gastheer van de KNVB. Sport moet daarom ook beleidsmatig de waardering krijgen die het verdient binnen het gemeentelijke beleid en in de gemeentelijke organisatie.

Integraal lokaal sportbeleid vraagt echter ook om goede afstemming, juist omdat zoveel beleidssectoren betrokken zijn bij sport en bewegen. Zeist moet daarom investeren in de beleids- en regiefunctie voor sport en bewegen.

#### **13. Terugdringen van autogebruik:**

Het stimuleren van fietsgebruik en wandelmogelijkheden, en het verminderen van autogebruik is een belangrijk aandachtspunt. Onderzocht moet worden in hoeverre parkeerplekken kunnen wijken voor meer fietsenstallingen en beweegmogelijkheden.

#### **14. Scouting:**

Opnemen van een goede afbakening van sport en bewegen en het positioneren van scouting en andere beweegactiviteiten in het nieuwe beleid.

Er moet duidelijk beleid worden geformuleerd voor scouting, inclusief tarieven en (financieel) beleid bij gronduitgifte.

#### **15. Stimuleren van bewegen:**

Naast sport moet er aandacht zijn voor het stimuleren van bewegen in de bredere zin, met inbegrip van diverse beweeginitiatieven. De SPUK-regeling (GALA en sportakkoord) en de landelijke Bewegalliantie bieden hier passende aanknopingspunten voor.

#### **16. Sportplezier:**

Het beleid moet zich richten op het bevorderen van sportplezier, wat leidt tot minder uitval en duurzame deelname aan sport. Wie goede, plezierige herinneringen heeft aan sport tijdens de jeugd, blijft vaak tot op hoge leeftijd aan sport doen, ook na periodes waarin niet of veel minder vaak wordt gesport.

#### **17. Ondersteuning van verenigingen:**

Er moet specifieke aandacht zijn voor de ondersteuning van sportverenigingen. Sportverenigingen dragen zorg voor de organisatie van sport in competitie- en trainingsverband. In Zeist is sprake van een bloeiende clubcultuur. De gemeente Zeist faciliteert Sportief Zeist om clubs te ondersteunen waar dat nodig is. Sterke clubs zien wij graag als open clubs waar iedereen welkom is. De gemeente werkt de komende jaren onder meer aan een centraal coördinatiepunt voor clubondersteuning en aan een lokaal platform voor alle sportaanbieders in Zeist. Dit platform doet ook dienst als aanspreekpunt voor de gemeente en kan de gemeente desgevraagd advies geven. Met dit platform wil de gemeente Zeist ook de samenwerking tussen clubs een impuls geven.

#### **18. Wijkgerichte aanpak:**

Overweging is inwoners te betrekken bij de uitvoering van het sportbeleid op wijkniveau, zodat bij activering aangesloten kan worden bij wensen, behoeften en mogelijkheden van de inwoners. Samenwerking tussen Sportief Zeist, bewonersgroepen, Meander-Omnium en eerstelijnszorg (Welzijn op Recept) is hierbij cruciaal.

#### **19. Betaalbaarheid van sportactiviteiten:**

Het beleid moet rekening houden met de betaalbaarheid van sportactiviteiten, vooral voor jongvolwassenen, en een relatie leggen met het bestaanszekerheidsbeleid. Het jeugdfonds Sport en Cultuur voorziet in een duidelijke behoefte. Voor volwassenen zetten wij in eerste instantie in op toeleiding naar een sport- en beweegaanbieder. Als contributie hierbij een probleem is, onderzoeken wij de mogelijkheden voor een sportfonds voor volwassenen, dat gedragen moet worden vanuit het particulier initiatief.

## Bijlage 1: Opsomming onderdelen brede SPUK-regeling en GALA

Hieronder volgt een opsomming van de onderdelen uit het GALA en de brede SPUK-regeling (Plan van aanpak Samen Gezonder in Zeist 2023-2026) welke de basis vormen voor het nieuwe beleid op het gebied van gezondheid, sport, bewegen en bestaanszekerheid. Als gemeente hebben we ons gecommitteerd aan deze thema's richting het Ministerie van VWS.

### **Sportakkoord en BRC-regeling:**

- Voortzetting van lokale samenwerking voor een gezond en sportief Zeist.
- Inzet van combinatiefunctionarissen (BRC) voor activiteiten op het gebied van sport, welzijn, zorg, onderwijs, en cultuur, als onderdeel van de brede SPUK.

### **Terugdringen Gezondheidsachterstanden:**

- Integrale buurtaanpak, met focus op taal, bestaanszekerheid, en eenzaamheid.
- Continuering van interventies met aandacht voor kwetsbare doelgroepen.

### **Kansrijke Start:**

- Voortzetting van lokale coalitie "Kansrijke Start Zeist" met vijf ambities.
- Focus op continueren, evalueren en doorontwikkelen van interventies.

### **Mentale Gezondheid:**

- Gebruik van budget uit de SPUK-regeling voor het verbinden van bestaande interventies en partijen.
- Specifieke aandacht voor de inzet van cultuur om mentale gezondheid te bespreken en kwetsbare groepen te bereiken.

### **Gezond Gewicht bij Kinderen:**

- Opzetten van integrale ketenaanpak "Kind naar Gezonder Gewicht" in samenwerking met verschillende lokale partners.

### **Valpreventie:**

- Implementatie van een integrale ketenaanpak voor valpreventie bij ouderen, met betrokkenheid van zorgverzekeraars en lokale partners.

### **Leefomgeving:**

- Gerichte investeringen op wijk- en buurtniveau voor het verminderen van gezondheidsverschillen.
- Inzet van gezondheidskennis bij besluitvorming over de fysieke leefomgeving.

### **Vroegsignalering Alcoholproblematiek (OKO):**

- Vernieuwing van het Preventie- en Handavingsplan Alcohol met ondersteuning van GGDrU en het Trimbos Instituut.
- Inzet middelen uit de SPUK-regeling voor uitvoering van het plan.

### **Welzijn op Recept:**

- Voortzetting van de werkwijze "Welzijn op Recept" voor hulp bij psychosociale klachten.
- Gebruik van SPUK-regeling voor specifieke resultaten binnen deze werkwijze.

**Eenzaamheid (sociale basis):**

- Voortzetting van het 75+huisbezoekprogramma
- Voortzetting van de activiteiten van de lokale coalitie een-tegen-eenzaamheid

# Bijlage 2: Beeldverslag stakeholdersbijeenkomst 13 november 2023

Tijdens de stakeholdersbijeenkomst op 13 november heeft Thea Schukken het volgende beeldverslag gemaakt.

**13 11 2023**  
Gemeente Zeist

## NIEUWE BELEIDSPLANNING

### GEZONDHEID, SPORT/BEWEGEN & BESTAANSZEKERHEID

MET Z'N ALLEN WERKEN AAN DE GEZONDHEID & BESTAANSZEKERHEID VAN ALLE INWONERS VAN ZEIST

**WETHOUDER ANGÈLE WELTING**  
WE BEREIKEN NU NIET IEDEREEN

**PROJECTLEIDER MARCEL VAN DER VAART**  
MENSEN GESPROKEN & DATA BESTUDEERD

**WETTERING**  
ARMOEDE LEIDT TOT CHRONISCHE STRESS  
WERKT DOOR OP KINDEREN

**SPORTUISIE ERIC LAGENDIJK**  
VAN BEWEGEARMOEDE  
MAAR SPORTEN EN BEWEGEN

**BESTAANS(ON)ZEKERHEID**  
KWANTITATIEF ONDERZOEK  
CAROLIEN PLEUIER & MIEKE DOESBURG

**GEZONDHEID**  
EENZAAMHEID  
JONGEREN HEBBEN HOOG RISICO OP PSYCHISCHE PROBLEMEN  
ER WORDT MINDER BEWOGEN

**VERKLEIN DE GEZONDHEIDSVERSCHILLEN**

**0 KIES GEZAMENLIJKE DOELLEN VOOR LANGE TERMIJN**

**GSBB dus!**

**BESTAANSZEKERHEID IS EEN BASISVOORWAARDE**  
OM ANDERE VORMEN VAN ONDERSTEUNING TE LATEN SLAGEN

**1+1=2**  
VERBREDEN NAAR OVERAL BEWEGEN!  
... EN KUNST & CULTUUR

**NIET VOOR BEWONERS MAAR MET BEWONERS**

**BY ALLE PARTNERS GSBB MEENEMEN**

**WYKGERICHTE BENADERING**  
VOOR DE JUISTE DOELGROEPEN

**TOP MAAR WE HEBBEN OOK TIPS**

**SPEERPUNTEN**  
REGIEROL  
WIJK BENADERING  
BREDE BASIS  
SAMEN MET SPORTCLUBS  
GEZONDHEIDSTHEMA'S GALA

**INVESTEER IN VOORKANT**

**COLLEGE OVERSTIJGEND!**

**REGIE**  
VERBINDEN FACILITEREN

**GETRAPTE ONDERSTEUNING**

**LEER KINDEREN SPELEN EN ZWEMMEN!**

**LANGE TERMIJN**

**BUNDELEN VAN PLANNEN EN THEMA'S (INTEGRALE BENADERING)**

**DURF TE KEUZEN**

**ONGELIJK INVESTEREN VOOR GELIJKE KANSEN**

**DE MINIMAREGELING? HET IS OVERLEVEN, NIET LEVEN**  
ik check de hele dag mijn rekening...

**REKENING € 1000**  
dat kan ik niet betalen!

**GROEP WERKENDE ARMEN GROEIT**  
18 - 65  
65+ heeft minder moeite om rond te komen

**GEMEENTE ZEIST**  
MAAK HET MAKKELIJK & BREIDT REGELINGEN UIT

**HOE BEREIKEN WE DE INWONERS BETER?**

**GEZONDHEID, SPORT & BEWEGEN**  
**BESTAANSZEKERHEID**

Thea Schukken  
www.beeldinwerking.nl